

Nemunas

Nr. 6
(855)

2013 m.
vasario 14–20 d.

Kaina 3,00 Lt

KAUNO KULTŪROS IR MENO SAVAITRAŠTIS

Aušra BARZDUKAITĖ-VAITKŪNIENĖ. „Satyro fontanas“.

20 p.

9 770 134 314 014

Miegantis kūdikis

*miega miega, oi tebemiega
kur mėlyna mėnesiena išausta kilimų raštuose
miega miega, oi tebemiega
vaikutis ant vijoklių supamo kranto*

*praeina karavanai dykumų išdžiūvusiom upėm
kur mėlynos gulbių poros išplaukia iš veidrodžio
miega miega, oi tebemiega
kur tarp knygų lentynų jau kiti amžiai*

*miega, ilgesio strėlės krūtinėje
tarp kilimų raštų, daiktų aureolių
miega, paguldyta, vijoklių vygeje
kur tik nepastebimas vėjas prieina ir pasupa ji*

*oi dar tebemiega pilis jo, svajonėse
jo darbai, jo ginklai, jo kupranugariai
tebemiega, naktim persirengusi
diena, išsiuvinėta kilimų raštuose*

*o amžinoji būtie! Fiat lux! Fiat frux!
amžinoji būtie, į tame kreipiuosi, nes grįžtu į tame aukodamas
nemigo vaisių: tai smilkalų kamuolai pasitikėjimui
liks, aureolė, daiktų išplėštų sugrįžimui, išplėštų piratų laivų, sugrįžimui*

*miega miega, oi tebemiega
kol nemigo vaisių priima pasenę dievai
miega miega, oi tebemiega
vaikutis ant vijoklių kranto*

*Vytautas P. BLOŽĖ
1977 02 28*

Vytauto TAMOLIŪNO nuotrauka

Kasdienybė ir šventės

Gražinos Viktorijos PETROŠIENĖS nuotrauka

Tokia jau nerašyta taisykla, kad tiek buvusioje vasaros rubrikoje „Pasimatymas prie fontano“, tiek dabartinėje „Nemuno svetainėje“ kalbiname skirtingus pašnekovus – kartais kūrybos ir meno žmones, kartais politikus ar tiesiog mūsų skaitytojus. Ši karta, kaip pajuokavo vienas politikas, mūsų svečias – valdininkų valdininkas: Kauno miesto savivaldybės administracijos direktorius Dainius RATKELIS. Tai išties mums mažiau pažįstamas, o ir viesumoje ne taip dažnai matomas žmogus. Rinkimų į Seimą kampanijos metu teko girdėti, kad daugeliui panorus išbandyti sėkmę rinkimuose ir dėl to kiek ištuštėjusiose savivaldybės valdininkų gretose direktoriui teko pasiraitoti rankoves ir talkinti merui sprendžiant neatidėliotinus miesto reikalus. Taigi pradžioje susipažiame, o tuomet kalba pasisuka apie Kauną ir gyvenimą čia, mieste prie upių santakos.

– Esu kaunietis, čia gimęs ir užaugęs. Tėvai – buvę tarnautojai. Mama jau pensininkė, tėvukas – mirens. O savivaldybėje dirbu nuo 2003 m. Pradėjau nuo paprastų specialisto pareigų. Teko vaikščioti Kauno gatvėmis ir duobes matuoti (o, negi ir vėl neišvengsi me „duobių“ temos? – aut. past.). Dirbau ir eiliniu teisininku Teisės skyriuje, mero patarėju, vėliau – Teisės departamento direktoriumi. Dabartines pareigas einu nuo pernykštés vasaros.

– *Estate teisininkas?*

– Turiu dvi specialybes. Pirmoji mano *alma mater* KTU – vadyba ir finansai, vėliau Vilniaus Universitate baigiau teisę. Darbe praverčia ir viena, ir kita. Na, tarnaujame miesto šeimininkams – savivaldybės tarybai. Jie išrinkti gyventojų ir sprendimus turi priimti atsižvelgdami į rinkėjų valią. O mums, administracijai, jau tenka pagal galiojančius išstatymus profesionaliai vykdyti priimtus nutarimus, rūpintis darbų priežiūra, tvarkytis viešuosius pirkimus, o kartais ieškoti būdų vienokiems ar kitokiems sprendimams realizuoti, nes prisiplanuoti galima daug ką.

– *Miesto tarybos narių galima sutikti dažname kultūriname renginyje. Kartais tai jiems tiesiog prievolė, pareiga. O kokie jūsų, gana užimto valdininko, ir jūsų šeimos pomėgiai? Ne kartą teko girdėti kultūrininkus kalbant, kad būtų gerai per kokią didelę šventę, pavyzdžiu, per Valstybės dieną, sustreknuoti ir paliki visuomenę be jokių kultūrinų renginių, gal tuomet politikai ir valdininkai iš esmės atkreipti dėmesį į sunkią kultūros padėtį. Kaip išsivaizduojate tokią situaciją?*

– Baisu, bet aš jokių reikalų nelinkęs spręsti strelkais, piketais. Tuo labiau kultūros. Vieni valdininkai visuomet bus geresni, kiti blogesni, kaip ir politikai. Sakyčiau, pačių kultūros žmonių dėmesys turi būti sutelktas ne tiek į reikalavimus, kiek į visuomenės ugdymą ir švietimą. Tuomet jiems neteks dėl savęs kovoti, valdininkus spaus pati išsprausi visuomenę, kultūros vartotojai. Valdininkas téra tarpininkas tarp valdžios ir visuomenės. Pinigai, kuriuos skirstome, – dirbančių žmonių, tai jų sumokėti mokesčiai. Vienodai tiek iš intelektualo, jei jis dirba pagal sutartį, tiek ir iš „Maximos“ kasininkės ar slaugytojos įnašų. Taigi turėtume ir paklausti, ko šiandien reikia kasininkai, kokie jos poreikiai, interesai? Iš tų pačių pinigelių reikia skirti ir socialinėms reikmėms, ir sportui, ir komunaliniams patarnavimams, ir daugeliui kitų da-

lykų. O miesto biudžetas pastaraisiais metais, deja, vis mažėja...

– *Jeigu padarytume mažą apklausą, kad ir Laisvės alėjoje?..*

– Taigi jeigu iš 50 apklaustujų vienas reikalaus knygos, o 49 sakys – šienaukit parkus, užlyginkit mieste duobes (o tai irgi reikia daryti), atitinkamas bus ir lėšų paskirstymas. Šviesti ir ugdyti reikia visuomenę, kultūros poreikį skiepti nuo darželio ir mokyklos. Šeimoje nuo mažumės buvau pratimamas prie teatro, pradedant Lėlių teatru. Lankydavome koncertus, mėgome knygą. Ir dabar nesu prisirišęs prie ko nors vieno. Mielai klausausi bigbendo ir lankau klasikinės muzikos koncertus, mėgstu Dramos teatrą ir Muzikinio teatro pastatymus, randu laiko knygai, kiniu. Poreikį tam išugdė tėvai nuo vaikystės, jis ir liko. O mokesčių mokėtojas turi gauti grąžą. „Maximos“ kasininkė irgi turi panorėti ateiti ir į poezijos vakarą, ir į gerą koncertą.

– *Einate, nors ir skirtinges pareigas, jau su trečios kadencijos miesto taryba. Ar jaučiate pasikeitimą, skirtumą tarp komandų?*

– Per tą laiką žmonės keitėsi, tačiau apie pusę narių – tie patys. Nesiuimi vertinti jų išprusimo ar intelekto. Galėčiau tik komentuoti jų pozūjį į kultūrą ar į kitus dalykus. Tačiau vėl pasikartosi: kokia mūsų visuomenė, tokius ir išsirenkam tiek į Seimą, tiek į miesto valdžią. Tai mūsų pačių veidas.

– *Kas jus labiausiai skaudina ar liūdina miesto gyvenime? Ką norėtumėte pirmiausia keisti?*

– Skaudina sureikšmintos negatyvios žinios ir nuomonės apie Kauną. Kas jas skleidžia? O apie ką mes dažniausiai kalbamės ar diskutuojame tarpusavyje? Apie tai, ką rašo laikraščiai, ką rodo televizija, apie ką išgirdome per radiją. Ir, neduok Dieve, kas nors atsintinka mūsų mieste, kaip sako ir patys policijos darbuotojai, būtinai bus paskelbta, ir vėl Kaune įvyko tas ir tas. Arba tos duobės – nėra jų nei Gedimino prospekte Vilniuje, nei Laisvės alėjoje Kaune. O toliau nuo centro tiek vienur, tiek kitur jų rasi. Bet Kaune kažkodėl jos labiau matomos.

– *Akmenskas į žiniasklaidos daržą?*

– Nebūtinai. Esu visuomet geranoriškai atviras jūsų kolegom. Visada keliu ragelj, mielai atsakinėjau į miesto dienraščių, televizijos klausimus. Nors... jeigu tiesiogiai nekuruoju kokio klausimo, ir, pavyzdžiu, negaliu atsakyti, kodėl kažkur kažkas sulžo,

bet pažadu sužinoti iš pavaduotojo, sakykim, kuruojančio komunalinį ūki. Tuomet nesu tikras, ar nebus parašyta – direktorius tų dalykų neišmano, nežino. Jūsų savaitraštis visoje spaudos jūroje, o kartais ir pakankamai didelio negatyvo jūroje, tai tikta lašas pozityvo.

– *Dėkui. O kuo džiaugiatės, ką gražaus rodote ar rodytumėte pirmiausia miesto svečiams?*

– Pradėčiau nuo miesto širdies, gražiosios Santakos, kuri tikrai išpuoselėta, sutvarkyta. Paskui – atgijęs, gražėjantis senamiestis. Na, daug planų ir parengtų projektų modernizuoti Laivės alėją. Tačiau galime pakloti modernią dangą, įrengti naujus suoliukus, dar kažką, tačiau gyvybės alėjoje vien dėl to neatsiras. Svarbu, ar ateis žmogus į ja? Galų gale ar jis eis į Dramos teatrą, ar po spektaklio norės čia pasivaikščioti, pasėdėti jaukioje kavinukėje? O gal alėja tik trauksime link „Akropolio“? Ten vesimės savo vaikus, ne į Lėlių teatrą, knygyną? Savivaldybė nepristeigs alėjoje krautuvėlių, kavinų. Dabar jau vėlu dairytis atgal, kodėl atsirado „Akropolis“ ar panašiai, reikia galvoti, ką galime padaryti. Atsakomybę turi prisiimti ir verslininkai, anksčiau išpirkę čia pirmuoju pastatų aukštus, o dabar kažko laukiantys, laikantys juos uždarytus. Reikia juos paspausti, kad ir mokesčiai. O jaunimą, visuomenę prusinti, ugdyti. Reikia prisiminti, kad apskritai dabar labai individualejame – kalbamės telefonu, bendraujame eletronomiais laiškais, skaičiu. Svetimėjame. Beje, apie pozityvą... Kaip norėtusi kartais paskaiti ar išgirsti apie mokslo naujienas, išradimus. Ar kada užsuka žurnalistai į kokią instituto laboratoriją, mokslo įstaigą? Kaunas juk universitetinis miestas, turėtume, atrodo, kuo pasidžiaugti.

– *Kalbamės Vasario 16-osios išvakarese. Ar ši data svarbi jums, jūsų šeimai?*

– Tai man išskirtinė, šventa diena. Tėvų buvo įteigta ir išaiškinta, kokia tai svarbi mūsų ir visos taučios šventė. Niekuomet nepraleidžiu jos minėjimo, nes iš visų valstybinių švenčių ši data artimiausia širdžiai ir sielai. Turiu ketverių metų dukrele, anksčiau nesiaus ją į minėjimus ant rankų, o dabar jau keliaujame susikibę. Tai, ką ji mato, manau, išliks atmintyje, užaugusiu suvoks ir supras tokių švenčių svarbą, o vėliau perduos ir savo vaikams. Ta proga norėčiau nuosirdžiai pasveikinti visus kauniečius ir savaitraščio skaitytojus Lietuvos valstybės atkūrimo dienos proga, palinkėti puoselėti ir jokiu būdu nesigėdyti savo patriotinių jausmų. Taip pat ištvermės darbuose, gyvenime, nes sunkumai amžinai nesitęsia.

– *Dėkojame už pokalbi.*

Kalbėjosi Gražina Viktorija PETROŠIENĖ

4 Vyksmas

Gintaras Patackas.

Prasidėjus naujai darbo savaitei, pirmadienį, rašytojai ir svečiai buvo pakviesti į Kauno menininkų namuose jau keturioliktą kartą vykusių bičiuliškas „Vieno lito“ premijos įteikimo iškilmes, kuriose paragotas poetas Gintaras Patackas.

Vakaro pradžioje susirinkusiuosius suklusti paskatino įtaigus, išraiškingai G. Patacko eilių skambesį pertekiantis aktoriaus Petro Venslovo balsas, deklamavęs eilėraščius „Angelo guolis“ ir „Pobūvis“. Laureato poezija skambėjo lydima bardo Alfredo Kukaičio gitaros akordų.

Prakalbus apie šiūmetinius „Vieno lito“ premijos laureato rinkimus, vakaro vedėjas, LRS Kauno skyriaus pirmininkas Vidmantas Kiaušas-Elmiškis teigė, jog išrinkti jį buvę nelengva. Įteiktame diplome užrašyti žodžiai taikliai atspindi G. Patacko asmenybę: „Gintarui, kuris yra Poezijos ir Laisvės alėjos Gintaras Patackas.“

Poezijos ir Laisvės alėjos Gintaras Patackas

Gintaras Patackas, Petras Venslovas, Violeta Šoblinskaitė Aleksa ir Vidmantas Kiaušas.

Gabrielė DAMBRAUSKAITĖ

Kaip šiandien jaučiasi Kaunas?

Vasario 7 d. Vytauto Didžiojo universiteto menų galerijoje „101“ atidaryta Roberto Kanio fotografijų paroda „ $54^{\circ} 53'50''N$, $23^{\circ} 53'10''E$. Niekieno miestas“. Tai patys naujausi darbai, kuriuose užfiksuotas itin griežtas, bekompromisis žvilgsnis į Kauną. Fotografas Gintaras Česonis paskatino R. Kanį po miestą pasivaikščioti su fotoaparatu, ir šiandien jau galime išvysti to pasižvalgymo rezultatus.

„Sios parodos režisierius yra G. Česonis, vėliau pats sau leidau pažydykauti prisimines 1990 m., nes tos dviasios manyje siek tiek likę iki šiol. Paroda pavadinu „Niekieno miestas“, tačiau pavadinimas galėjo būti ir visai kitoks. Jaučiu, kad dabar mūsų mieste tyvro tokia „budistinė“ atmosfera. Neliko tikrųjų pastatų savininkų, senųjų miesto gyventojų. Kaunas tapo visų ir kartu niekieno. Iš pradžių įvardydamas fotografijas norėjau palikti tik konkrečių vietų koordinacijų skaicius, bet pamaniau, kad nebūsiu suprastas, arba pavadinti ją „Petrašiūnai“, nes viskas, ką randame šiandien miesto centre, labai primena šį mikrorajoną. O gal – „Kaip pasiklosi, taip išmiegosi...“. Čia jau kaip pažūrėsi. Tačiau ne viskas taip bausu. Kaunas – mano gimtasis miestas, todėl visose fotografijoje yra daug šviesos, saulės. Juk ir pas mus saulė šviečia.“

Skamba kiek sarkastiškai, bet viskas susidėlioja į vietas, kai prisimeini, kokiam kontekste R. Kanys subrendo kaip menininkas. Apie tai pa-

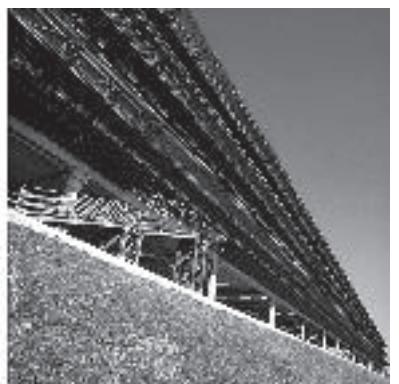
sakoja parodos kuratorius Tomas Pabedinskas: „Lai-kotarpis, kai debiutavo fotografas R. Kanys, meno-tyrininkų, parodų kuratorių ne taip seniai buvo vėl iš naujo atrastas. Devintajame dešimtmetyje jis pri-klauso fotografų sambūriui „Plėšriųjų sekacija“. Si grupė rinkdavosi Kauno zoologijos sode visai šalia plėšrūnų narvų. Tačiau tai tik dalis tiesos – tiesioginės pavadinimo sąsajos. Kita vertus, šis sambūris ir kiekvienas fotografas atskirai siekė oponuoti tuo metu nusistovėjusiems meno kanonams, kritikuoti santvarką ir kasdienį gyvenimą.“

Šis kontekstas daug ką paaškina ir šiandien eksponuojamoje parodoje. Jos stiprioji pusė – konceptualumas, labai aiškūs sugretinimai, beveik paradosalūs pastebėjimai. R. Kanys ir dabar prisistato kaip itin kritiškas, provokuojantis autorius, kuriam svarbūs istoriniai pokyčiai.

Fotografijose ryškėja įvairių Kauno istorijos tarpinių ir dabartinio vartotojiškumo ženklai. Tarp jų tiesiamos paralelės gal kiek ir per daug tiesmuos, aiškios, tačiau šis utriravimas atsiranda iš nesumeluotos meilės Kaunui ir nerimo jį regint tokį, koks

yra dabar, prisimenant prieškarinio miesto vaizdus, tévu ir senelių pasakojimus, senas šeimynines fotografijas. Skirtumas akivaizdus. Tačiau žymi ne tik šiuos du periodus. Architektūrologė Jolita Butkevičienė išsitikinusi, kad mes taip dažnai reflektuodami, žvilgsni kreipdamasi tik į gražiausią laikotarpį – tarpukario Kauną – savo miesto viziją nuskurdiname, nes jis egzistuoja dar nuo XV a. Yra daug kitų svarbių istorinių laikotarpų, kurie atrodo ne tokie patrauklūs, net skausmingi, todėl juos norime parasciausiai išstumti iš atminties.

Nemalonį, kritikuotinį dalykų atrandame kiek-viename istoriniame laikotarpyje. Gali būti, jog tirščiausia jų koncentracija matyt dabartyje, kol laikas nenutrina tam tikrų detalių, kol jos nespėja peraugti galbūt į visai naujus, ateityje kisančius darinius. Todėl R. Kanys tam tikra prasme dirba chirurgo darbą, nors nėra išitikinęs, jog tai, kas atsiduria provokuojančiose fotografijose, vis dėlto ras atgarsį vi-suomenėje. Jo manymu, ir sovietmečiu, kai veikė „Plėšriųjų sekacija“, ir dabar tai rūpi labai mažai grupei žmonių. Nors šiandien sistema visai kita, suvaržymų galima atrasti ir joje, tik principai siek tiek pasikeitet. Tačiau kovoti pasitelkus fotografiją neįmanoma – galima tik stebėti. „Nemanau, – teigia autorius, – kad mūsų šalyje vaizdu galima pasakyti ką nors taip įtaigiai, kad būtum atidžiai išklausytas ir išgirstas. Revoliucijos fotografijomis nesukursi. Bet aš dirbu vedamas savų intencijų, o ne kovoju su sistema. Tai yra šiandienos šaržas. Vytautas Pletkus

Poeta sveikino ankstesnieji „Vieno lito“ premijos laureatai. Pirmasis sveikinimo žodžius tarė 1999 m. apdovanojimą gavęs rašytojas Jurgis Gimberis, G. Patackui skyrės šmaikštų ketureilių: „Gintarėli, tau nešu ant delno / Vieną litą sidabrinį. / Nesumislyk kokio velnio, / Neiškeisk į kaukolini“. Lengvo humoru nestokojo ir vakaro vedėja Violeta Šoblinskaitė-Aleksa, premiją gavusi 2004 m. Ji padeklamavo trumpą eilėraštį „Alaus vibracijos“. Išradinguo, šmaikštumo ir geros nuotaikos netrūko ir kitiems atvykusiems laureatams, linkėjusiems, kad G. Patackui „daugintusi ne tik litai, bet ir eilėraščiai“.

Galiausiai susirinkusieji išgirdo ir paties poeto kalbą, kurią lydėjo ne tik padėka kolegom, bet ir naujausia laureato kūryba. Rašytojas juokavo teigdamas, kad ryžosi pralenkti Dantę ir sukūrė savają dieviškąją komedią pavadinimu „Mažoji dieviškoji comedija“. Svečiai pasiklausė fragmento apie G. Patacko įsivaizdujamą rojų.

Poetą galėjo pasveikinti visi norintieji, o nuotakingą vakarą užbaigė jau pradžioje girdėti gitaros garsai ir A. Kukaičio atliekama dainuojamoji poezija. Kūrėjai negailėjo vienim kitiems šiltų žodžių, pasidalijo prisiminimais. Pats laureatas, prakalbus apie Štasio Žirgulio sukurtą skulptūrėlį su joje įrašytais Henriko Radausko eilėraščio „Dainos gimimas“ žodžiais „Aš nesustau namų, aš nevedu tautos, aš sėdžiu po šakom akacijos Baltos“, akcentavo ne materialinę, bet išliekamąją jos vertę. Anot G. Patacko, apdovanojimas vertas kur kas daugiau nei vieno lito, tūkstančio ar milijono, nes „menas yra neikainojamas“.

**Raimonda ANDRIULIONYTĖ, Gabija BLOCHINA
ir Aistė JUDICKYTĖ
Zenono BALTRUŠIO nuotraukos**

panašiai fotografavo visą Lietuvą, aš apsiriboju Kaidu, tačiau kiek į tuos darbus reaguojama, visai neaišku. Mano fotografijose meninės raiškos ir įtaigumo beveik nėra. Tai tarsi savotiška inventoriaciją, pasižvalgymas aplink.“

R. Kanio darbai išties dvelkia dokumentine precizia, šaltu racionalumu ir skaudžiu sarkazmu. Žinoma, todėl, kad kalba apie jam svarbius dalykus. Ateityje šios fotografijos veikiausiai taps dokumentais, išsaugojusiais dabartinio miesto vaizdą ir net smulkiausias jo detales. Nes čia svarbus ne tik asmeninis požiūris. Fotografas mums parodė tai, ko kasdien bėgdami pro šalį paprasčiausiai nepastebime. Miesto kitimas lieka mūsų neužfiksuotas, nes jis labai įprastas, kasdienis. Vis dėlto stiliaus bruožai geriausiai išryškėja, kai jie lyginami su kitokio pobūdžio fotografijomis.

G. Česonis ne taip seniai fotografavo Kauną ir išleido knygą „Sutiktas Kaunas“. Tai tas pats miestas, tačiau visiškai skirtingas žvilgsnis. Daug subjektyvesnis. „Norédamas išsaugoti asmeninį, originalų požiūrį, turi atsiriboti nuo to, kas yra madinga, garantuotų pripažiniam. Mes su Kęstučiu Navaku Kaune gyvenome ilgą laiką ir sukūrėme labai asmenišką santykį su šiuo miestu. Tai ne R. Kanio niekieno miestas, o mūsų pačių. Pasivaikščiojimai nefasadiniemis, gal kiek slaptesnėmis vietomis sutelkė šį subjektyvų žvilgsnį, ir mums pavyko nepabėgti nuo save“, – teigia G. Česonis.

Architektūrologės J. Butkevičienės manymu, R. Kanio fotografijoje labai ryškus socialinis aspektas. „Jose perteiktos ypatingos įvairių Kauno vietų, „užkaborių“ nuotaikos, besijungiančios į visumą. Kiekvienas miestas turi savo veidą, kurį atskleidžia ne paradinė jo pusė, dažnai panaši daugelyje miestų, o rečiau lankomos, nuošliau esančios vietas. Jos gal ir nėra labai tvarkingos, tačiau išlaikiusios ryškesnį charakterį. Apie tai sunku papasakoti. Žinoma, tokie vaizdai atrodo liūdnai, bet, kita vertus, jie įtaigėni ir savitesni“, – teigia menotyriinkė.

Be abejo, tikėtis visiškai objektyvaus žvilgsnio į savą miestą neverta ir net nesinori. Tai dar vienas neabejingo miestiečio požiūris į tai, kas šiandien turėtų rūpēti daugeliui iš mūsų. Jei Kauno gatvėmis kasdien prabėgatę skubėdami ir nepastebėdami daugybės dalykų, R. Kanio paroda jus bent trumpam sustabdys ir tai parodys.

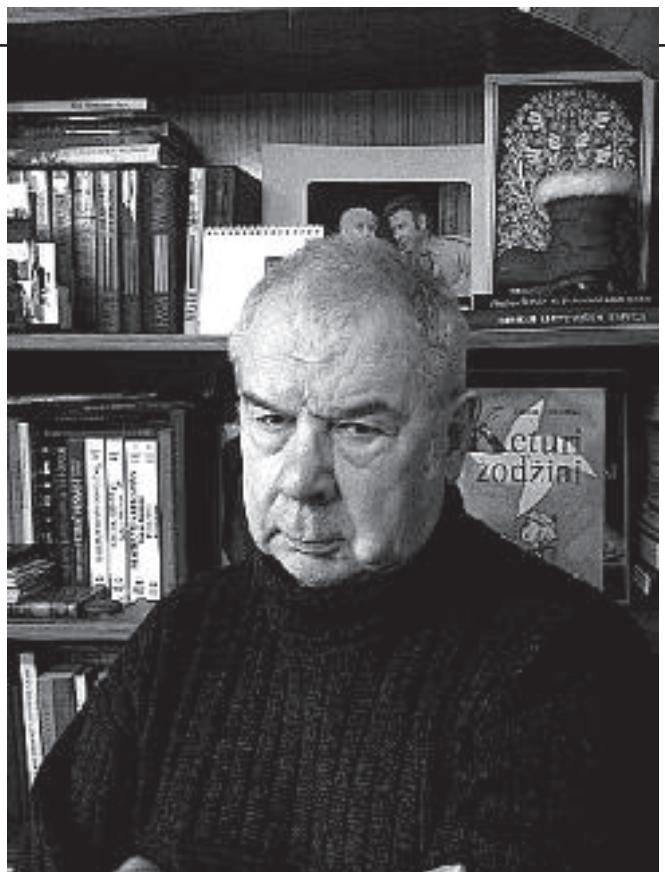
LIETUVOS VALSTYBĖS ATKŪRIMO DIENOS RENGINIAI Vasario 16 d.

- 12 val.** Iškilmingas minėjimas, Vyčio kryžiaus ordino vėliavos pakėlimo ceremonija, jaunesniųjų karininkų kursų vadų priesaikos ceremonija, gėlių padėjimas Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje.
- 12.40 val.** Šventinė akcija „Laisvės varpai“ ir koncertas Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje. Dalyvaus Rugiaveidė, choras „Božolė“ ir Jonas Čepulis su grupe.
- 13.30 val.** Mokinų chorų festivalis „Vilties daina“ Kauno valstybinėje filharmonijoje (L. Sapiegos g. 5). Organizatorius Kauno vaikų ir moksleivių laisvalaikio rumai.
- 15 val.** Gėlių padėjimas prie paminklu, teatralizuotas susitikimas su istoriniais personažais bei retro muzikos koncertas Istorinės LR Prezidentūros Kaune sodelyje. Dalyvaus pučiamujų sekstetas „Brass Bravo“, Liudas Mikalauskas, Egidijus Bavikinas.
- 15 val.** Tautinio meno koncertas Kauno kultūros centre „Tautos namai“ (Vytauto pr. 79). Dalyvaus „Ainiai“, „Suktinis“, „Šéltinis“, „Pušynėlis“.
- 17 val.** Mišraus choro „Leliumai“ ir L. Mikalausko koncertas bei šv. Mišios Kauno Kristaus Prisikėlimo bažnyčioje (Žemaičių g. 31A).

6 Kūryba

Juozas NEKROŠIUS

Yra dar virš mūsų dangus

Dirvonuojanti žemė.

*Iki pamišimo apleistoj sodyboj
Buvo likus akimirka.*

Užteks to laiko

*Skubék létai –
Po įšalu jau šaknys graibo žemę,
Ir neužtruks –
Sula klevų kraujagyslėm srovens.
Skubék létai –
Užteks to laiko tau –
Visam gyvenimui.
Visam.
Užteks.*

Lyg aktorius

*Kalbėjai – prikalbėjai...
Gal gailies?
Juk TIESAI melavai,
O MELUI nesakei teisybės.
Vėl teisiniesi:
– Kaltas be kaltės...
Tai sufleris man viską pašnabždėjo!*

Yra dangus

O kur kitur?

*Buvo sunkiau jau už viską.
Žemė prakeiksmo šaukės,
Viduržiemys karklai žydėjo...
Močiutė vis meldės:
„Yra dar dangus,
Yra dar virš mūsų...
Yra dar, vaikučiai, dangus...“*

Pamīšusi baimė

*Baimė,
Išplėtusi stiklėjančias akis,
Virpėjo lyg epušės lapas.
Baimė,
Nesupratusi,
Kodėl jai baisu,
Pradėjo juoktis.
Ir tada
Kartu su ja užsikvatojo
Samanotas slenksčio akmuo,
Užakusio šulinio svirtis,*

Iš Rekvium

*Kad jie grįžtų į šventąjį Pilkalnio smėli
Ir daugiau nesakytų paliekamai žemei sudiev,
Kad uždegtų žvakelę*

Žvaigždžių miriadai,
O sugrįžtant sumirksi – viena,
Tik viena –
Paskutinė, užgęstanti...

Rugius iškūlus

Dar teko mums miegot ant čiužinių,
Kuriuos,
Rugius iškūlus,
Kimšdavom šiaudais.
Sapnai kvepéjo duona.
O kartais –
Nejaukioj, nežemiškoj tamsoj
Sapnuodavome angelus,
O jie
Mums švelniai glostė plaukus.

Pavasarinis ižas

Kaip jauties?
Su viltim, be vilties –
Kaip pavasario potvynio ižas,
Kaip skeveldra korėtos lyties.

Ar kremituos?
Upė blaškos krantuos.
Kranksi varna ir valosi snapą,
O pakrūmėse – žemė žieduos.

Kas raudos – atraudos.
Kas giedos – nugiedos.
Ižas plaukia, išplaukti taip noris!
O sugrįžt?.. Iš tenai – niekados.

Be vakarinių raliaivimų

Saulėlydis geso ilgai ir nenoriai.
Eglyno viršūnės aštėjo
Ir – – –
Kibirkščiuojančiu pjūklu
Perréžė vakaro liūdną paveikslą,
Neužbaigtą,
Be vakarinių raliaivimų:
„Saulelė raudona, vakaras netoli...“

Gimusiam

Genai paslaptis kužda,
Kraujas atsimena...
Būta,
Jau būta,
Protėvių venom sroventa
Iš klaidžios amžinybės,
Žiūréta tėvų akimis,
Pulsuota jų smilkiniuos,
Aistromis kunkuliota – – –
Iš šią akimirką,
Iš ašarų svaigia pakalnę...

Parapijos bažnyčioj

Bažnyčioj buvo šalta visados.
Mediniai klauptai,
Didelis altorius,
Vaško žvakės...
Ir durys sunkios,
Girgždančios,
Per jégą prasidarančios.

Šalia – – –
Ledokšniai vanden y pašventintam –
Žegnonėm ir krapylom.
O kojos,
Kokios šaltos kojos
Nukryžiuotojo –
Išbalusios, žaizdotos, nubučiuotos.

Laimingasis

Ką tu žinai?
Sakai, jis laimingasis!
Mačiau –
Nutolo, nulingavo,
Pasišalino,
Nusivedė
Kaip vergė savo šlovę
Iš šaltą nykų vienišumo būstą...
Ką tu žinai?
Galbūt
Lengviau pravirkst ir nusižemint?
– – –
Bet akyse jo ašarų nebuvo.

Prisisapnavo

Sapnavau – ant balto debesėlio atsisėdės,
Švilpavau ir kojomis tabalavau,
Ir šypsojausi – ko taip visi surūgę?
Gal ką įzeidžiau, o gal ne taip pabalsavau?

Debesėli mano neša vėjas.
Aš padangių knygą mėlyną skaitau...
Sužaibavo, sugriaudė perkūnas –
Vėl su lietumi ant žemės nuodėmingos nukritau.

Jau rojaus soduose

Nemirsime, nemirsime,
Tik nersime į nežinią,
Kur plaukia žemės debesys
Nežinoma kryptimi.

Kokioj stoty sustosime,
Kokioj šaly išlipsime?
Antai – jau rojaus soduose
Papūgos kalba mūsiškai
Sanskritiška tarme.

Trys angelukai sveikina,
Trys angelėlės šypsosi,
Baltais sparnais mojuodamos,
Nežemiškai viliodamos:
– Ateik – arték, o, būk!

O aš – naivus norésiu,
O aš – naivus prašysiu,
O aš – vis nesutiksiu,
Maldausiu, reikalausiu –
Iš savo gerą žemę,
Iš Pilkalnį sugrįzt.

Vladas VAITKEVIČIUS

Raišas Baironas

**Algirdas Verba Alfo Pakėno vienkiemyje Ukmergės r. 1993 m. Mašinėlėje sėdi Aivaras Pakėnas.
Stasio PULKAUINKO nuotrauka**

Vienatvės valandomis apnikus sunkioms minčioms atsiverčiu poeto Algirdo Verbos eilėraščių knygą „Aprišu obelį“ ir akimis perbėgu įrašą tituliname puslapyje: „Vladui Vaitkevičiui – poetui, artimam draugui, gerai perkandusiam gyvenimo grūdą, – taip laikytis ir toliau!.. Vilnius, 1981 IX 28.“ Algirdo autografas nuramina, nukelia į tuos metus, kai bemaž kas antrą dieną kurioje nors Vilniaus gatvėje, skersgatvyje ar kavinėje pasilabindavau su poetu, paspaudavau jam stiprią dešinę (ne kartą rankas lenkėme, stenėdami ir krenkšdami iš įtampos). Dažnai Algirdą matydavau apsuptą ne tik bohemos žiedo, bet ir tarp atsitiktinių stiklelio kilnotojų pačiose netikėčiausiose vietose.

„Tėviškės prarastis kaip egzistencijos pamatum prarastis – pagrindinis poezijos motyvas, plėtojamas su maištingos nevilties intonacija. Eilėraščiui būdinga tiršta vaizdo faktūra, staigūs metaforos šuoliai, aukšta lyrinio vyksmo įtampa“, – apie poetą A. Verbą, mūsų, jo bendrakelionių, pramintą raišu Baironu, raše literatūros tyrinėtojas, kritikas Vytautas Kubilius. Geriau nepasakysi. Prarastis, maištas, sielvartas ir neviltis. Ir poezija – gelbėjimosi liemenė ir priešnuodis. Praveriu girgždancias atminties duris, pažiūriu į tolį ir matau

tuomečio sostinės Jaunimo sodo (dabar – Sereikiškių parkas), regis, tik vasarą veikusio „Rotondos“ kavinėje prie stalelio sėdintį Algirdą. Jis man springdamas, mostaguodamas ranka išrėkia, o kartais išdejuoja savo naujus eilėraščius. Kad jie niekur nepabėgtų, nedingtų pavakario prietemoje, plačiu valstietišku delnu tarsi prispaudžia ar net prikala prie stalo šalia vyno taurės ar stiklinės. Vėl girdžiu neišsprendžiamą ginčą, kuris mudviejų geriau rašome. Algirdas užsispyrės kartoja, kad kai kurie jo eilėraščiai pernelyg aštrūs, tarytum kraujuojantys, o manieji – daug ramesni, nors ir skaudūs. Algirdas skundžiasi, kad niekaip negali išleisti pirmosios knygos, nes labai prie-kabiauja cenzoriai. Iškėlęs ranką tarsi kerta jiems galvas: „Kad juos kur galas tuos žodžio „sergėtojus“ – tą žodį liepia pataisyti, tą – išmesti, o apie aną – gerai pamastyti. Jau neturiu kantrybės. Aš jiems, velnio vaikams, taip pataisysiu, kad jie ilgai žagsės ir neatgaus kvapo!“ Isiliepsnojantį ginčą apie kūrybą ir valdžią prigesindavo arba labiau įaudrindavo išgerta dar viena vyno taurelė. Tiesą sakant, mūsų audringi pokalbiai būdavo ne-ilgi, nes „Rotondoje“ gerti atsineštus svaigalus buvo draudžiama. Vaišintis reikėdavo apdairiai,

pasižvalgant į šalis – neduok Dieve, mieste būdintys milicininkai pamatys. Kaipmat tarsi kokius apdriskusius valkatas išvarys, o gal dar ir baudą varganoms bohemos pelytėms paskirs. Nepadės ir poezija. Tiesa, retkarčiais eilėraščiai pagelbdavo, kai išdrįsdavome paskaityti ir jiems. Jų širdys atsileisdavo, išsiskirdavome gražiuojo...

*Man šitiek metų ant pečių,
Tiek kartų kėlėsis ir puolettes,
O vis kaip kūdikis liečiu
Žariją, išdavystę, žolę.*

(Eilėraščių rinkinys „Pakelės žalumos“, p. 36)

Nelengva Tau, Algirdai, buvo. Gyvenimas Ta-
ve provokavo ir tartum Tavo minėta žaria degino
tavają vaikiską sielą. Sakei:

*Sėsk, liūdesy, atslinkęs tykiai,
Teisiųjų sielos pavainikai.*

(Eil. rink. „Pakelės žalumos“, p. 64)

Menu, vieną vakarą pasibeldžiau į poeto bu-

Etažerė

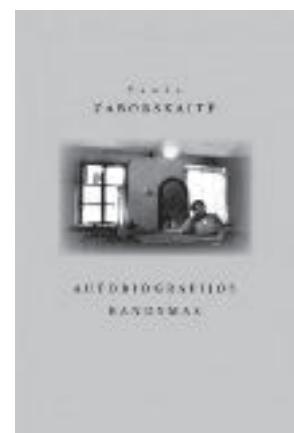
**Vanda Zaborskaitė „Autobiografijos bandymas“: memuarai. –
Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, Vilnius, 2012.**

Vandas Zaborskaitės vardas man ilgai siejosi su laiko išbandymus atlaikiusiu „Literatūros mokslo įvadu“, gražiai atrakinamais eilėraščiais ir Maironiu. Dar su faktu, kad kažkada buvo išblaškyta garsi Vilniaus universiteto Lietuvių li-

teratūros katedra, dėl to ši profesorė, priklausiusi jai, atrodė lyg legenda.

Kai rankose atsidirė „Autobiografijos bandymas“, i jo autorės žodžius žvelgiu ne taip formaliai. Atversti memuarai jaudina senokai nepatirtu

autentiškumu, kuris vaizduotei atidengia sodrius jaunystės metų Panevėžio, vokietmečio ir sovietinio Vilniaus vaizdus. Mums priartėja galimybė pajusti išsaugotas kitokios realybės detales, nesupoetintą, bet branginamą jų turinį. Net jei tai

Algirdas Verba su žmona Nijole. Už jų stovi Vytautas Rubavičius ir poetas Almis Grybauskas. 1982 m. Poezijos pavasaryje.

to duris Žvėryne. Algirdo žmonos Nijolės nebuvo, tad mudu ir mano atsineštas vyno butelis patogiai išsitaisėme virtuvėje. Kaip visada, Algirdas išgeria stikleljį ir tuo pat deklamuoją savo naujausius eilėraščius. Pripilu stiklinaitės (jos bemat ištūstėja) ir vėl atidžiai klausausi poeto. Perskaitau vieną kitą eilėraštį ir aš. Taip visutėliu vakarą. Vynas ir be perstojo skambanti Algirdo poezija. Itin savita, lyg rupi, lyg „nesušukuota“, bet kartu labai subtili, sklidina meilės giminėi, graužaties dėl negeroviu. Stipri, tikra, iškentėta. Beje, eilėraščių rinkinyje „Ugnies ūgis“ yra širdi veriantis skyrius „Žvėrynas“. Štai keli eilėraščio „Tiek tos bédos“ posmai:

*Aš nežinau, nuo ko vis labiau tunku –
Kad netenku namų, mylimų, pinigų?
(...)
Tartum skelbimų stulpas draskomais apdarais
Gatvės vienutėj į spindinčius langus dairais.
Kur jie prieš naktį traukia manų smegenų dugnu –
Kirbinės utélėtų, padegelių, alkau?
(...)
Įkastas kryžkelėj dalgis. Kai surūdys,
Eikit manęs ieškoti – sprogo širdis.*

*Tik ant vandentiekio bokšto garnys kleketuos –
Tiek tos bédos, bičiuliai, tiek tos bédos...*

Jau vien šiame eilėraštyje telpa visas poeto gyvenimas – neteklys, vienatvė, kryžkelės, kančia, begalinis ilgesys ir galiausiai – du negailestingi žodžiai: „sprogo širdis...“

Lankiausi pas Algirdą jo nuomojamame mažame kaip užantis kambarėlyje buvusioje F. Dzeržinskio (dabar – Kalvarijų) gatvėje, sodo namelyje Nemenčinės plente.

Dirbdamas „Minties“ leidykloje, kai kada pro kabinete langą išvysdavau atklibikščiuojantį raišą Baironą. Vadinas, reikės skolinti mažiausiai penkis rublius. Už juos Algirdas galės ne tik du „faustus“ (0,7 1 talpos spirituoto vyno butelius) nusipirkti, bet ir keletą šimtų gramų karštai rūkytos stintos suvalgyti. Jei neturėdavau kišenėje atliekamų pinigų, bėgdavau skolintis iš bendradarbių.

Neprisimenu kuriais metais Vilniuje atsittinkai susitikau su gydytoju, poetu ir prozininku Gasparu Aleka. Išskalbėjom. „Vladai, – staiga kone išakmimai paprašė Gasparas, – būtinai aplankyk Vilniaus 6-ojoje klinikinėje ligoninėje A. Verba. Aš jų ir vėl gydu. Negera jam. Džiaugsis, tave išvydės.“ Pas

žymiu dėstytoju balse įstriegas nuobodulys, išvykose matyt teatrų ir filharmonijų šviesa, visa užsipildo būtuoju gyvenimu. Skaitant gali kilti dvejonié, ar daugelis gebėtų viską smulkmeniškai atsiminti, įtalginti tiek šalia esančių likimų, nepaisydami, ar tie žmonės buvo dvasiniai bendrakeleiviai (Jurgis Lebedys, Meilė Lukšienė, Vincas Mykolaitis-Putinas ir kiti), ar nuomininkai, o gal – tiesiog akimirkos fantomai.

Šis leidinys – humanistinės tarpkario dviosios palytėtос asmenybės užrašai. Apie tai liudija skyreliuose atskleidžiamos vertybinių nuostatos, kurias dėstant apsieita be patetikos, – tai santykis su literatūra, tikėjimu, tapatumu, būsima profesija, sąžine. Siekta paliudyti šiandien tiesiog absurdiskai atrodančią represinėmis salygomis gyvenusio taikaus intelektualo būtį. V. Zaborskaitė nepabijojo įvardyti kultūros žmonių veidmainiškų klystelių ir sugrįžimų. Nuoseklus tekstų audiens palengva veda savo išklausyti kulminacijos link – ne, ne itin asmeniškų išgyvenimų išprasminimo (visgi autobiografija), bet link 1957 m. nuskambėjusio Lietuviai literatūros katedros puolimo ir

Algirdą nuskubėjau tą pačią dieną. Iš palatos išėjome į kiemą. Poetas atrodė susikrimtęs. Pasigoudė, kad jų visą skaudulai surėmė, neleidžia gyventi atsivérusios skrandžio žaizdos. Negalės nei parūkyti, nei degtinėlės ar vyno paragauti – gydytojas Gasparas griežtai uždraudės. Viskas aplink nublaniko, viskas nemiela... Patylėjės paklausė, kaip man sekasi vargelį vargti. Reikia pridurti, kad A. Verba griežtam gydytojui G. Aleksai, keturis kartus gydziusiam poetą įvairose ligoninėse, rinkinyje „Ugnies ūgis“ skyrė eilėraštį „Klausimas Nemunui“. Taip atsidėkojo Gasparui už rūpinimąsi juo.

*Motinai savo žadėjau puokštę žiedų –
Žydintį kalną jai ant krūtinės dedu...*

(Eil. rink. „Aprišu obelį“, p. 79)

Dėkui, Algirdai, už šias eilėraščio „Ieškau namų“ eilutes, kuriomis nenusakomai subtiliai prisilaudei prie amžinybės.

Būčiau laimingas, jei amžinose aukštystės prie Tavęs, Algirdai, prisilaustų mano eilėraštis.

Algirdui Verbai atminti

*Ar jie
mane suprato, kai verkiau
be ašarių (o šitaip dar sunkiau),
rankas
ant kelių pasidėjės,
vidurnaktį, kai slopo véjas,
miegojo Lietuva. Lig šiol verkiu –
ne tas
natas
pakišo mums visiems lemtis, blyškiu
užrašius rašalu dainų žodžius,
tačiau
jaučiau –
jie kreša gyslose. Verčiau tuščius
lapus –
nebus,
kai idienos,
dainos,
nebus
dainos...*

(Rinktinė „Šešėly krintančios žvaigždės“)
Maironio lietuvių literatūros muziejaus archyvo nuotrauka

tas kalbėjimas atveria netikėtų niuansų. Tada nustebi, nes atrandi subtiliai prarastą laiką uodžiančią atmintį: „Kartais yra tokį trumpų būsenų, kurias atsimeni, nors išoriškai nieko jose kaip ir nėra. Vėl ta pati katedra, aukštai, trečiam aukštė sėdžiu prieš langą, langą į universiteto stogus, šv. Jono varpinę, nepaprastai mėlynas pavasariškas dangus, balti debesys plaukia... visai išsijungei iš kasdienybės ir gyvenai laime, šito nepaprasto grožio išgyvenimais. Pajutau žvilgsnį į matus, kad jis (V. Mykolaitis-Putinas) į mane išgirdė nušvitusiu veidu žiūri. Ir taip kurį laiką, ir jis neatitraukia akių, mes... paskui lyg nubudau, nuleidau galvą ir sitas keras praėjo“ (p. 324). Beje, pasakojimas apie pažintį su V. Mykolaiti-Putinu išties išsimintinas.

„Autobiografijos bandymo“ pradžioje išterpi tokie žodžiai: „(...) tik nerašyk taip, kad būtų įdomu tik artimiesiems ir giminaičiams“ (p. 24). Ir V. Zaborskaitė paraše kitaip. Taip, kad šiandien pamastytume apie daugelį būtų bei esamų dalykų.

10 Kūryba

Inesa Juzefa JANONĖ

Dvigulė lova

Ištrauka iš rašomos knygos

Tebeguliu aukštielninka mūsų dvigulėje lovoje, kaip paprastai, toj pusėj, kai dar gulėdavome dviese su Tavim.

Tavoji lovios pusė kaip visada tyli, gana patogus galvai atsiremti rusvos spalvos minkštakas atlošas ir įduba, iš sykio ją nelengva pamatyti, tačiau išižiūrėjus gali jos kontūrus galupirščiais užciuoptyti.

Jau metas keltis, seniai jau metas keltis – atgijęs miestas, daugelis jau savo darbo vietose, jie užsiėmę, gerai, kad žmonės nuolat užsiėmę, nors kartais ir nusistebi, norėtusi paklausti, ar išties labai svarbu tai, kuo jie užsiėmę, ar néra ko nors svarbiau, jei teiktysi akis pakelti į tame, tai gal ir atsakyti: dirbam, taigi dirbam, o koks to darbo turinys ir ar jis svarbus, ar galėtų būti kam nors reikalingas, nekvaršinam galvos, žmonėms juk visados atrodo nesuprantami tokie keistoki individai, kurie kuo nors kitu vis užsiėmę, nei trokšta daugelis, jie tame pradingsta, su jais bendros kalbos nerasi, todėl dažniausiai lieka vienisi, prisiminiau Niutoną, jis irgi nuolat buvo užsiėmęs, vaikystėj ganė karves – jos išsivaikščioja po pievą, kur patinka, nevaržomos ir laisvos, nes Izaokas skaito skaito skaito arba, į ką išižiūrėjės, akių negali atitraukti nors ir pusdienu.

O studijuodamas Niutonas išigijo riebų katiną, bet ne iš sykio jis taip pariebėjo. Mat Izaokas dienom naktim nuo knygų nesitraukė – kai tarnas atneša jam pietus, katinas netrukdomas šeimininkauja, o savi-

ninkas darosi sudžiūvės tarsi pagalys.

Niutoną prisiminiau ir dėl jo darbo vietas.

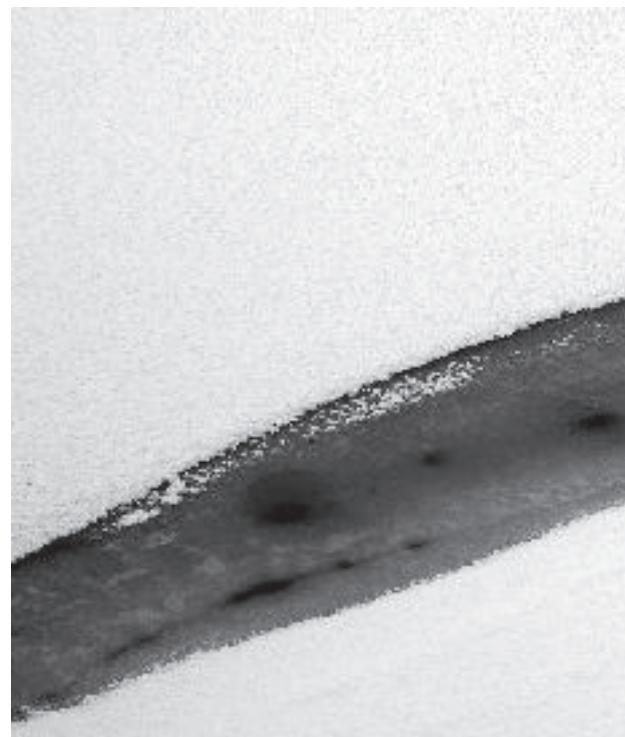
Įsivaizduokit nuošalų kaimelį ir stalą kaimišką, jis netašytas, o Izaokui toks pats sykis, ant šito stalo lėšiu saulės spindulį jis sklaido, susidomėjės spektro paslaptimi.

Už lango auga garsiausia visam pasauly obelis, ir pasigirsta duslus bumbtelėjimas, tai obuolys – garsiausias obuolys – nukrisdamas atsitrenkė į žemę, ir štai jums darbo rezultatas: Niutonui jis padiktavo vi suotinės traukos dėsnį.

Štai ką Izaokas Niutonas yra sakęs apie save: „Nėžinau, koks aš atrodau pasauliu. Save įsivaizduju kaip vaiką, kuris žaidžia prie jūros kranto, renka glotnus akmenelius ir gražias kriaukleles, o didysis vandenynas slepia nuo jo tiesą...“

Mastydamas jis labiausiai troško ramybės, o kaip kiti? Kažin, kažin. Tik retas sugeba ilgesniams laikui susikaupti taip, kad katinas jam iš panosės nesivaržydamas ir nepastebėtas nuneštų gardų kepsnį...

Vis tiek gerai, kad žmonės nuolat užsiėmę, nors gal nelengva pasakyti, kuo – jie dirba dirba dirba, jų darbas turi būti reikalingas, gal net labai svarbus, tik niekas to nežino, né tas, kuris kasdien juo užsiėmęs, galvoju sau toliau, tik aš vis lovoj, ar smerkt už tai save turėčiau, kažin, labai kažin, gal lovoje daugiausia ir galiu nuveikti, nes čia geriausiai sekas susitelkti, aplanko visokios mintys, gal atsiras tarp jų ganėti-

nai svarbi, na, gal ne tokio reikšmingumo kaip Niutono obuolys, sukūrės dėsnį, ir vis dėlto ji neturėtų būti visiškai bevertė...

Ir aplinka, kai pagalvoju, visai pakenciamama, tyla, jeigu koks garsas ir pasiekia, išmokau nebekreipti dėmesio, galu netrukdoma kalbėtis su savim, su kuo daugiau aš šnekūciuosiu, jeigu ne su savim, geriausia būdavo su Tavimi, to niekaip nepaneigsi, Tavęs klaušydavausi ausis ištempus, nė vieno žodžio stengiaus nepraleisti, tokie atrodė svarbūs, aš nežinau, gal ne visiems, bet man tikrai, Tavęs néra, tai su savim turiu bendrauti, gal ir nesu pati prasčiausia pašnekovė, bet kartais velniškai imu savęs nekėsti, ikyriu sau pačiai, bet, laimė, ne viena esu toj mūsų dvigulėje lovoj, štai atkaltėj iš Tavo pusės pakaušio įduba, kieno daugiau, jeigu ne Tavojo pakaušio, ne veltui gyvenai, mielasai, Tavųjų pėdsakų šiam *sviete* liko nemažai, aš nevalioju jų visų aprėpti, juose paskęstu, tai mieštai, gatvės, pastatai, kitokios meno įžymybės ar įprastai būties daiktai daikčiukai, visokie įrankiai, takai takeliai, kuriuos abu išmynėm laukoose, ir oras, taigi oras, kai iškepiu jo gurkšnį, nuolatos Tave prisimeinu, akis, jų skvarbū žvilgsnį, jos išypos, štai ir dabar žvelgi nuo sienos į mane, išsidinau aš Tavo nuotrauką, idėjau ją į rėmus, platoniki jie, geltoni, gal pabronzuoti, patraukia žvilgsnį vynuogių šaka su uogom stambiomis, ji apie Tavo veidą apsirangius, tik ne žalios spalvos, kaip jau sakiau, jinai geltona, turga-

Vidas Morkūnas „Reportažas iš kiaušinio“: apsakymai. – Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, Vilnius, 2012.

Kai galvojau, kokius pirmus žodžius parašyti apie Vido Morkūno „Reportažą iš kiaušinio“, išsprūdo – „kniga apie miruolius“. Ne itin tinkamas šis keistai nuteikiąs pasakymas, bet kaipgi kitaip prabili apie prozą, dvelkiančią Letos upės vėsa, kurią gaubia

„amžinai laikina nykaus nuobodulio ir tylos skranda“? Juolab kad mirtimi it vinimi, įsisraudusia į skiepų randą, V. Morkūnas pradeda ir ja, apmétoma kriausiu nuograužomis, baigia. Išveja.

Apsakymuose pasaulis atrodo lyg anapusybės

prieangis, skaitydamas nori nenori jauti, kad viskas prisiurbė nevilties, abejingumo, gedimo. Tad žvalgytis po jį ne visada jauku. Mirtis čia, priesingai, neįtikėtinai gyvybinga, groteskiška, visa apimanti lémėja. Ji ne ribinė sukrečianti patirtis, o kasdieny-

Vytauto TAMOLIŪNO nuotrauka

vietėj iš karto dėmesi prikaustė šitie rémai, jie pasirodė išskirtiniai, nesiderėjau dėl jų kainos, kiek užsi- prasė, tiek ir sumokėjau, jų savininkas sakė, kad juos iš Baltarusijos atsivežę, lyg ir minėjo, kad vienoje bažnyčioje rado, matyt, kaip nebetinkamą inventorių, nepanaudojamą, o aš žaviuos i jais, galvoju, kad ir Tau patiktu, žvelgi štai į mane nuo sienos, kiekvieną dieną mudu taip bendraujam, o kartais ir bemiiegę naktį, kai nė tabletės man nepadeda užmigtis, nestin- ga mums šnekos, kaip visada, kad Tu žinotum, kaip Tave išsiilgau, visai iš sielvarto *pabūdau*, bet sten- giuosi valdytis, neišsiduoti niekam, tuomet visi man nugaras atsukis, bet ir dabar jau atsuka, surūgės mano veidas, jis liūdesiu ir netekim paženklintas, tokie dažniausiai nepatinka, pravengia dažnas, žinau, kad jis galėtų pasikeisti, todėl Tau ir sakau, esi mašlus, ne veltui dar vaikystėj Saliamonu mokykloje Tave vadindavo, tai sugarvok ką nors, kad iš tenai sugrižtum, o Dieve, nubučiuosis Tave visą, iš glėbio nepaleisiu, galupirčiai vėl siekia žymés toj lovos atkaltę iš Ta- vo pusės, jai ir kuždu, kad myliu myliu myliu, ir, rodos, susitiko mūsų akys, o ir lūpos, mes susivijom rankomis ir kojom, dabar jau mūsų niekas nuo vienas kito neatplėš, toks svaigulys mane užvaldė, net aptemo akys, mielasai, kurgi Tu?

Naktis, ir vėl naktis, guluosi savo lovos pusėj, Ta- voj man praverčia knygoms susikrauti, šalia paside-

du išsyk kelias, ant spintelės kaireje stalinė lempa pastatyta su gaubtu, tai ją užsidegiau, sutemo, tik vienas langas šviečia prieky dunksančiame pastate, man nesuprantama, kodėl jis nuolat šviečia naktmis be jokios pertraukos, nors patalpa tuščia, o gal nepaste- bejau, kas nors gal lankosi joje, nors ir vaiduoklis, juo gyvenu senamiesty, kuris visais laikais žmonių kirbėjo, visokiu, ir keistuoliu, ir dabar jis kirba, bet jų kirbėjimas mane aplenkia, nes kiemas uždaras, kaip jau sakiau, priešais tik vienas pastatas, kiti iš šonų, prieš Antrą pasaulinį karą čia gyveno žydai, didesnioji dalis sušaudyta, o pastatai per bombardavimus sugriauti ir sudeginti, ant pamatų išlikusių kiti išdygo, girdėjau šnekant, kad buvo statomi pagal senus projektus, dažnai jaučiuosi čia lyg vienuolyne arba kalejimo vienutėj, vienatvėje sunku ilgai išverti, il- giesi lango gatvės pusėn, kur kirba žmonės, mašinos trankos, barai ūžia, nors trenksmo negaliu pakelti, bet ir vienatvė ilgą laiką ne taip jau paprasta išverti, užvaldo noras iškibti į bet kurio praeivio ranką, pa- justi šilumą, kuri nors kiek sustiprėt, bet to nepada- rysi.

Tai tenka versti man savaip. Stalinė lempa švie- cia, ant sienos šešėlį savajį matau, ir ne jí vieną, senelio balsas ausyse, trise su senele susėdom už balta staltiese užkloto stalo, ne šiaip sau vakaras, Kalėdos, į tris dalis sulaužėme plotkelę, jinai balta, lengva, su paveikslėliu, senelis sako: moč, gal dar ne paskutini kartą susirinkom, gal dar ne paskutini, dar sykį pakartotą, man keista, kad jis taip sako, nė desimt metų neturiu, man daug kas keista, nesuprantama, galvoju, žmonės turi amžinai gyventi, ir aš gyvensiu amžinai, abu seneliai irgi turi būti amžini, vis tiek siek tiek baugu, senelis tuščiai nešneka, ant sienų visų triju šešėliai ryškūs, kur jie dabar, regiu juos atminty, o ir senelio balsą vėl girdžiu, jo tem- brą aš gerai išsiminu, kai savajį šešėli išvystu ant sienos, išsyk senelio balsą vėl girdžiu, nors metai ritasi pakalnėn, senelio balsas nesikeičia, mūsų triju šešėliai, rodos, vis tie patys ant sienos užsilikę, ar gali jie išnykti, jeigu sykį buvo, senelis tiesą sakė, už balta staltiese užkloto stalo daugiau nesusirinkom, plotkelės nebelaužém i tris dalis, vėžys į skrandį seneliui išisuko, jis kreipėsi į daktarus, tai atsitiko pirma sykį per visą nugyventą amžių, o buvo jam jau per septyniasdešimt, labai tikėjo daktarais, kiek- vienu žodžiu, kai sakė, kad operacijos nereikia jam daryti, ir taip sulaikus sveikatos pagerėjimo, nušvi- tuisiun akim išklauso ši sprendimą, o ir tuomet, kai jo kraujospūdis nukrito taip žemai, kad teko kuo greičiau *greituške* ligoninėn gabenti, išvydęs, kad ne vienas jis palatoj, apstojo lovą daktarai, o jie ne veltui mokslus krimto, tai žmonai snabžda žvaleniu balsu: matai, kaip rūpinas manimi, o tu žliumbi, pasveiksiu aš, matysi, kad pasveiksiu, pasveiko, nu- gabeno morgan, senelė jau per sapną morge ji išvy- do, prie lango stiklo liūdnui veidu prisiplojusi, iš išraiškos pajuto, kad reikia kuo skubiau jí gelbėti,

tai kėlės paskubom, tik ant grindų suklupo, ištiko ją insultas, bet tai kita istorija, prie jos gal grisiš, kaip viskas greitai pralekia, vėl nerimas, vėl smaugia nerimas mane, tamsu Tavojoj lovos pusėj, nors ir ne tiek, kad nematytm knygų, šalia viena kitos jos sudėliotos, ne visada iš sykio įjunkstu į skaitymą, guliu ir tiek, aukšteliinka guliu ištiestom rankomis ir kojomis ir spoksa priekin, nuslysta žvilgsnis lubomis ir sienom, spinta, į fotografijas aš užsižiop- sau, nors nežiūrėdama matyčiau, šalia viena kitos jos rēmuose ant sienos pakabintos dešinėj pusėje, prie veidrodžio, išdidintos abi, tévai – manasis ir Tavasis, manasis jaunas, Tavajam jis galėjo būti sūnumi, jie veido išraiškomis smarkiai skirias, supran- tama, abu skirtinges patirties bei amžiaus, nors susi- tikę rastų bendrą kalbą, vis tiek, vis tiek Tavojoj lo- vos pusė mano dėmesį patraukė, ar buvo kada nors kitaip, netrukus ir visai jí užkariavo, vilioja, gundo, drąsina, baugina, bet nepaleidžia nuo savęs, tai pa- stumiu knygas galukojin, bet vis delsiu, vis nepa- lieku savo lovos pusės, Tavojoj tuštuma, apsigy- venti kažin kodėl privengiu, man rodos, jí plėšri, negailestinga gali būti, aš jos bijau, drąsos pristanga keltis Tavo pusėn.

Bet perbraukiau atkaltėje pakaušio įdubą, lyg ir padrašinai mane, nors netiesiogiai, kaip ir tada, kai jau prieš miegą ištiesdavau Tau savo delnā, kad juo aplėbčiau Tavo riešą, tikriausiai veidu smarkiai iš- sigandusiu ir sunerimusiui, o Tu skubėdavai akimirks- niu nuo riešo nusisegti laikrodži, jis atiteko Tau kaip paveldėjimas iš uošvio, ne per seniausiai jisai numi- rė, Tavės labai nemėgo, man nesuprantama, dėl ko, mane taip pat jis pakentė tiktaip per prievertą, kai aky- se pasimaišydavau, jí iš dalies galiu suprasti, jis man ne tévas, jo laikrodis, jis šiurpą varė, Tu, nusiseges jí, spintelės stalčiun nedelsdamas guldydavai, man pa- lengvėdavo, ramesnė leisdavaus į miegus, aš neži- nau, kur šią laikrodži nukišom, geriau neprisiminsiu, bet Tavo gestas, Tavo gestas, kai, nieko man daugiau nepasakydamas, jí stalčiuje palikdavai, vis su manim ir su manim, ir Tavo veido išraiška – raminanti, glo- bėjiska, meili.

O ašaros man iš akių tik pup, tik pup, iš kur jū šitiek imas, jau metas būtų liautis, juk išdrīsau, miela- sai, išdrīsau, o ko man neišdrīst, guliu Tavojoj lovos pusėj, saugu su Tavimi, išsitiesiau visa ir palengvėjo, kaip viskas mums gerai, ar gali kitaip būti, ramybė, šiluma ir amžinybės pojūtis, reikmė, kad niekas nesi- baigtų, kad ši gerovė tėstusi, bet ne, kažin kas keičias iš vidaus, jau atslenka tas juodas debesynas, dangus visai aptemo, o aš viena, visai viena, Tau delnā sume- rimusi tiesiu, virpėdama iš išgąscio vis ieškau Tavo riešo, tegu su laikrodžiu jisai, kad tiktaip būtų su manim, kad niekados nedingtų, nėra nėra nėra, tik tuštuma, tik tuštuma aplinkui.

Nesuprantu, kas mažam vaikui aišku: vieni ateina, o kiti išeina...

bės ženklas – tampa auginamu žvėreliu ar procesine švente. Štai apskakyme „Savaitgalis“ V. Morkūnas sumanai atterpių senių lietuvių laidojimo tradicijų apeigų fragmentus: „Iškilmui kaltininkas, paskubomis nusiprauses, apskarpes iš krūtinės kyšančius siūlgalius, (...) sédasi ten, kur jam ir pridera – ilgojo stalo gale. Artimesnė ir tolimesnė gentis, kaimynai, suvis prašalaičiai pamažėle išsidrišinę suskanta de- rinti instrumentus: sudzingi taurelės, užskimbčio- ja šaukštelių“ (p. 22). Tokios detalės, vėliau suku- riančios karnavaliską farsą, galbūt yra atpažįstamos (kad ir iš S. T. Kondroto kūrybos), bet, pajungtos šiandieniniams mąstymui, naujai paveikios.

V. Morkūnas, pradėdamas kūrinį, visuomet pagaviai jí įsups į paslaptinę aurą. Sykiu stebina, nes, šiaip jau kurdamas nenuspėjamus, kartais asociaty- vius pasažus, sugeba atterpi ir prigimtinės gamtos pojūtį, ir tokius kristaliukų: „Kai pagalvoji – kas ta ašara? Paprasciausias skaidrus, silpnos šarminės re- akcijos skystis, beveik grynas vanduo – tik su šla- keliu natrio chlorido. Tad kodėl taip gėlu ją maty-

ti?“ (p. 103). Kai skaitydama kone jaučiu spaudomą žaizdą (nemaloniu momentu kūriniuose irgi esama), kyla mintis, kad hiperrealistiniai pavadinčių apskakymų autorius bando savaip suderinti įvairią litera- tūrinę patirtį.

Visgi, atrodo, perteikdamas sapno logika grįstantį tekstą, autorius persistengia. Pritrūksta užbaigtumo, pasakojimas sunkiai skaitomas, neapčiuopiamas kaip visuma („Prieplauka“, „Visuomenės mokslai fazanams“), o dėmesys neprognouojamam žodynui (noras „iškvapinti laiptinių dvaką“) kai kuriuos apskakymus paverčia įmantriais, prikoštais klampios masės. Galima nesutikti, bet man prozoje tai kelia ne tiek pasigérėjimą, kiek stingulio išpūdį (pavyzdžiu, šiaip jau vykusiose „Skenduolėse“).

„Reportažas iš kiaušinio“ atskleidžia vieną *morkūnišką* savybę. Kaip ir pirmojoje prozos knygoje „Manekeno gimtadienis“ (2001 m.), prie turinio jis sąmoningai netaiko nei knygos, nei apskakymų pavadinimų. Pavyzdžiu, „Mėsa ir musės“ nekonceptualizuoją vaizdingo, gamtisko yrimosi Leta.

Be to, V. Morkūnas leidinio vardą vėl iterpė kaip „knygą knygoje“: „Perverta surūdijusia vinimi tua- lete kaboj knyga. Dalis susiraukšlėjusio virše-lio – kaip tik su autoriaus pavarde – buvo nudréks- ta. Likęs tik pavadinimas – REPORTAŽAS IŠ KIAUŠINIO. Prakaitėlė raidžių nepažino, ir nei tas pavadinimas, nei pati knyga jai nerūpėjo. Prireikus, būdavo, išplės vieną kitą sugeltusį lapą, ir tiek“ (p. 35). Trinama riba tarp objektyvios ir atšiaurios kūrinio tikrovės, kuri veda į periferinę savos litera- tūros paskirtį. Sukurtas santykis – atgręžtas į sa- ve, kritinis. Bet kodėl? Juk knyga vis tiek parašyta, išleista, o dabar dar ir aprašyta. Taigi jau gyve- na už rašytojo kompiuterio ar knygynų ribų. Tebū- nie šitaip: norisi tikėti, kad kiekvienai dėmesio ver- tai knygai skirtas susirūpinęs skaitytojas ir erdvė etatėrė. Savitas V. Morkūno „Reportažas iš kiauši- nio“ šiuo atveju ne išimtis.

Apie moteris

Rositos SEREIKYTĖS nuotrauka

Praėjusiam numeryje „Velveto“ rubrikoje svečiavosi Indré Valantinaitė ir Donatas Paulauskas. Tęsdama pradėtą temą, kalbinu dar vieną pašnekovą – Vainių BAKĄ, sutikuši pasamprotauti apie feministinių laukų ir ne tik.

– Vainiau, iš pasiskymų spaudoje man tavo asmuo dažniausiai asocijuojasi su dvasingu požiūriu į gyvenimą ir atsigrežimiu į tradiciją. Ta proga, kad iš anksto igyjame vienokių ar kitokią asociaciją apie žmogų, kurio gerai nepažįstame, verčiau pakalbėkime apie abstraktų asmenį – moterį. Jeigu reikėtų konkretiai apibrėžti, kaip nusakytumei savoką „moteriškumas“?

– Vienas mišlingiausių ir gražiausių Pradžios knygos epizodų man atrodo moters sukūrimas: „Tuomet Viešpats Dievas užmigdė žmogų giliu megui, ir, jam nriegiant, išėmė vieną šonkaulį, o jo vieta užpildė raumenimis. O iš šonkaulio, kurį buvo išėmęs iš žmogaus, Viešpats Dievas padarė moterį ir atvedė ją pas žmogų. O žmogus ištarė: „Štai pagā-

liau kaujas mano kaulų ir kūnas mano kūno“ (Pr 2, 21-22). Šis epizodas man įdomus ir mišlingas dėl to, kad Jame vaizduojama tarsi pirma sudėtinga operacija, kurioje dalyvauja Dievas (kaip kartais gražiai pašmaikštajama, jog Dievas – pirmasis anestezologas, užmigdė Adomą). Tačiau svarbiausia – čia pabrėžiama ypatinga meilė šeimai, dviejų žmonių artumas. Pasak Marie-Dominique Philippe, „suprasti moterį, jos esmę galima tik atsižvelgiant į antrajį Pradžios knygos pasakojimą, kur ji pristatoma kaip meilės tarpininkė, duota vyrui, kad šis galėtų išeiti iš savo vienatvės, atskyrimo, kad jis pajęgtų mylėti“.* Iš šių žodžių taip pat kyla meilė, pagerba ir abiejų lyčių, kurios, būdamos kartu, sururia vienį, lygybę. Moteris paimama iš Adomo šono. Daktaras Matthewas Henry's pabrėžė, jog Dievas nepaėmė moters iš Adomo galvos, kad ji galėtų būti viršesnė už ją, nepaėmė ne iš jo kojų, kad būtų žemesnė už ją, bet iš šono – kad ji būtų lygi jam, kad būtų šalia jo. Mano nuomone, moteriškumas skleidžiasi pačioje būtyje – meilėje, lygiateisiškoje kūrinijoje, greta kito

mylinčio žmogaus. Ši Pradžios knygos epizodą galima suprasti ir aiškinti ne tik pažodžiui, bet ir metaforiškai. Juk iš šios situacijos atsirado mūsų kasdie nybėje paplitęs posakis „mano antroji pusė“, reiškiantis ne tik fizinių atitikimą, bet ir dvasinių artumų. Moteris ir vyras tampa tobulos meilės dėlionės atitikmenimis, lyg dvi šukės, kurios susilipdo visomis savo briaunomis ir kampais.

– Rodos, Andrejus Tarkovskis turėjo savo muzą – strazdaną raudonplaukę su krauju lašeliu ant išklusios lūpos. Kaip manai, kokį poveikį žmogui daro erotika? Ar ji, žmonių skirtingai suvokiamą, priklau so ir nuo išsilavinimo lygio?

– Erotika – žmogaus prigimties dalis. Juk žmogus, kaip Dievo meilės kūrinys, sukurtas lytiškas, turintis savajį seksualumą. Turbūt pats erotiškiausias mano skaitytas kūrinys – „Giesmių giesmė“ (ne-svarbu, ar tai itin poetiškas Sigito Gedos vertimas, ar kiti, galbūt kiek „santūresni“). Jame tiek daug subtilios, švelnios ir poetiškos erotikos kločių, kad turbūt niekur kitur nerasime analogijos. Erotika nu-

Barbara Gruszka-Zych, Julius Keleras
„Dviese apie meilę / Dwoje o miłości“:
eileraščiai. – „Naujoji Romuva“, Vilnius, 2012.

„visas gyvenimas „myliu“ kaip akmenukas idėtas į lūpas
prieš užmiegant kad pabudus pradėčiau kalbėti“
(B. Gruszka-Zych, p. 57)

„tokiu pat būdu pasakyti tau „myliu“
reiškia prazysti obels viršunėje“
(J. Keleras, p. 52)

Rašyti apie meilę lyg ir nieko naujo, regis, keb-loka poezią šia tema pavadinti drąsia. Tieki turime jos išraišką, o kartu nestinga būtent dėl eileraščių apie meilę išsiminusią kūrėjų. Tad Julius Kelero ir Barbaros Gruszko-Zych tekstai, išleisti dvikalbiame rinkinyje „Dviese apie meilę“, labiau nudžiugino, nei apstulbino.

Zinoma, stebinančių dalykų rinkinyje taip pat yra. Pavyzdžiu, kad pavadinime išryškinta ne „meilė“, o „dviese“. Knyga gimsta iš noro po raudonu viršeliu suglausti duetą, suderinti vyrą ir moters rastus, pasiekiamus lietuviakalbei ir lenkakalbei auditorijai. Ši poezijs parodo, kad nebūtina kūrybą skirstyti į vyrišką ir moterišką – yra du pradai, du autorai, kurių

kūrybinis bagažas turi ne vien universalaus tematino, bet ir vidinio gimininingumo. Be to, abu poetai geba fizinių kontaktų paversti subtiliai erotišku, įsimena dėl netikėtų motyvų, o žodis iš „m“ raidės – retas jų eilutėse, ir tai atrodo kaip privalusas.

J. Kelero eileraščiuose atskleidžia vidinės istorijos, jutiminių pasivaikščiojimai po kūną, atminti: „ar beprisimeni nors vieną pokalbi, / (...) bučinio skiemeni, ar bemoki dar taip sulenkti / alkūnę, kad viskas sekundei sugrižtų“ (p. 38). Skaitant poeto žodžius kito buvimas tampa kognityvinis, iprasmijantis subjektą. Tačiau norisi pastebeti, kad dauguma publikuojamų J. Kelero eileraščių jau atpažįstami iš rinkinio „Tai tu“ (2010 m.). Gal todėl man įdomiausia pasirodė dar neskaityta, konkretios knygos lauke neįvešėjusi trijų dalių „vyšnia po langu“: „ko dar ilgtumeis, / jei iš tavo kiekvieno žiedo / užsimegtų po medį“ (p. 110). Ciklas subtilus, pakylėjantis, stebina įvaizdžio įstabus.

Lenkų poëtė B. Gruszka-Zych atskleidžia negirdėtais eileraščiais, todėl lietuvių skaitytojui šis leidinys pasiūlys atradimą. Autorė geba kūrinius susieti vieno jausmo vardikliu, jo neištardama, bet palikda-

ma galimybę matyti „šviesą pasaulio tamsybėse“. Talpiai minimalistinis, dažnai kone punktyrinis tekstas perteikia intensyvų juslinį buvimą, neįsivaizduojamą be kito: „visą dieną / stebiu debesis / vakare / esu lengva kaip jie“ (p. 25). Gyvybės suteikia ne aplinkiniai daiktai, o virsmas į mes: „žydros lempų šviesos kaip ašaros / išsiterlioja po neatsargaus išskyrimo / skruostu su skruostu su kietu apželusiu skruostu / žiūrim į save iš arti į akis / nuskaidrėjusias kaip pravažiuojančių traukinių langai“ (p. 55). Ištis žavī, kaip natūraliai ir įtaigiai poetė geba kasdieninę aplinką pakylėti į jausmų lygmenį.

Iš dviejų pusų vartoma „Dviese apie meilę“ siūbteli į skaitytoją kaip gerų tekstų banga. Ji papildyta ir susikalbaniomis dviejų fotografių – Remigijaus Treigio ir Witoldo Modrzewskio – nuotraukomis, įamžinusiomis juodas ir baltas, aplėistumu dvelkiančias erdves, nepažįstamuojų siluetus. Nepriklausomai nuo kalbos, tarp jų lieka erdves skalsiai žodžio gyvybei. Skaityti B. Gruszko-Zych ir J. Kelero knygą „Dviese apie meilę“ paskatinčiau ieškančiuosius nebanalių, niuansuotų šio jausmo išraišką.

Neringa BUTNORIŪTĖ

bunda esant intimiam žmogaus santykui su myli-muoju ir pradeda skleistis įvairiais pavidais. Be abejo, tai priklauso nuo vidinių sugebėjimų mylėti, suprasti meilės kalbą, išmanysti meilės gramatiką, išgirsti tau kalbančias mylinčias lūpas. Nūdienėje vartotojų visuomenėje štampojama itin daug pornografijos, manyčiau, taip yra todėl, kad daugybė žmonių tiesiog nebemoka meilės kalbos, nejaucia švelnių glamonių. Jiems reikia vis aštresnių ir ašt-resnių dirgiklių, kuriuos teikia tobulėjančios naujosios technologijos – viskas išdidinama, išpučia-ma, fetišizuojama, pridedama skonio ir kvapo stiprikių. Greitojo fiziologinio pasitenkinimo sistema veikia panašiai kaip greitujų kreditų paslaugos arba mašinalios mobiliosios funkcijos. Trumpai drūtai tariant, erotikos menas dažnai išsigimsta į paslau-gas, kuriu tikslas – patenkinti kliento poreikius (pvz., seksas telefonu – jeigu norite *baigt*, spauskite viene-tą). Meilės receptorai tampa nejautrūs, „atbukę“. Todėl būtina mokytis mylėti, puoselėti ir branginti erotikos estetiką. Meilės vynui reikia laiko brėsti ir laiko jį ragauti. O mokėti atrasti tame savitą aroma-to toną, pažiūsti jo subtilią esmę – menas, kuriam perprasti reikia viso gyvenimo. O gal net ir jo truputėl per maža...

– Man atrodo, nors apie tai ir kalbama, lietuvių kultūroje homoseksualios erotikos beveik nėra. Kaip vertini homoseksualaus diskurso erotiką, ar ji reikalinga mūsų literatūroje?

– Nemažoje mano mėgstamų užsienio poetų (pvz., Georgo Traklio, Arthuro Rimbaud, Konstantino Kavafio) kūrybos dalyje galima aptikti homoseksua-liosios erotikos apraišką. Manės tai netrikdo, nes šiuos autorius vertinu dėl jų poetinės raiškos, o ne dėl tam tikrų temų plėtočių ar kitos orientacijos. Tačiau, skaitydamas homoseksualaus diskurso ero-tiką, aš niekada nejaučiu empatijos, jí toli nuo manės, tai ne mano pasaulėjautos dalykai. Ar tokią reiškinijų atsiras lietuvių literatūroje, manės iš esmės ne-jaudina. Be abejo, šiuos reiškinius lydėtų pasipiktinu-jių minios, taip pat grupelės pritariančiųjų, tačiau aš nė vienos pusės nepalaikyčiau. Tebūnie, jeigu to kam nors reikia...

– Kaip tau atrodo, ar rašymą galima skirstyti į moterišką arba vyrišką? Kokie tekstai tau pačiam artimesni?

– Nors net formalioje eilėdarboje yra tokios savy-kos kaip „vyriškasis“ ir „moteriškasis“ rimai, daug poetų vyrų praktikuoja „moteriškai“ eiliavimą ir atvirkšciai. Nemanau, kad šios savykos iš tiesų at-

skleidžia tam tikrą lytiškumą, ryškina kokias nors skirtybes. Iš esmės literatūroje man nepriimtinas toks rūšiavimo, skirstymo aspektas. Juk būtų labai keista, jeigu knygas lentynose kas nors pradėtų dėlioti į vyriškas ir moteriškas, atsirastų „vyriškuų knygų knygynai“ ir „moteriškuų knygų knygynai“...

Man labai patiko romanisto Mitorado Paviciaus knygos „Vidinė vėjo pusė, arba romanas apie Herą ir Leandrą“ idėja, jog kiekvienas veidas turi vieną vyrišką ir vieną moterišką akį. Manau, kiekviena-mame tekste yra ir vyriškumo, ir moteriškumo, kuris gražiai susijungia į vieną.

– Koks tavo požiūris į feministines idėjas, šiuo metu sklandančias mūsų kultūroje?

– Šios idėjos anaipolti nėra būdingos tik šiam lai-kotarpui, dar XX a. pradžioje Lietuvoje iškilo pirmosios moterys, ginančios savo teises (bet dar neva-dinamos tokiu terminu kaip feministės). Tai buvo šventėjos, kultūros veikėjos: Gabrielė Petkevičaitė-Bitė, Žemaitė, Šatrijos Ragana ir kitos. Rodos, lai-kai pasikeitė, tačiau lygių lygybės problemos vis dar tebera aktualios, iš tikrujų liko daug opinių, nei-sprestų klausimų – pradedant nuo liūdnai pagarsė-jusių, šiurpios statistikos, jog daugiau nei pusė moterų Lietuvoje yra bent kartą patyrusios vyrų fizinių, seksualinių smurtų arba grasinimus, baigiant įvairiai-s karjeros, darbo, moters paveikslu šeimoje niuansais. Visa tai liudija, kad Lietuvoje per mažai ginamos moterų teises. Tačiau, manau, esminis polemikos objektas – kokiomis formomis ir būdais tai daryti. Da-bartinis feministinis frontas visuomenėje labiau sie-jamas su radikalizmu, fanatizmu, daugumą feminis-cių žiniasklaida ir kitos socialinė mąstymą formuo-jančios struktūros vaizduoja kaip piktas, agresyviai nusiteikusias amazones. Tikriausiai čia kaltos abi barikadų pusės – feminizmo atstovės į diskusijas, įvairius visuomeninius forumus dažnai ateina jau pasirengusios pulsi ar gintis, radikalai laikosi savo idėjų ir neišklauso kitų. Antra vertus, feministės tikrai pernelyg mitologizuojamos, dažnai kuriami per-detai raganiški jų portretai.

Mano galva, feminizmas iš tiesų reikalingas, ska-tinantis įdomias diskusijas, leidžiantis kiek kitokiu kampu pažvelgti į nusistovėjusias, sustabarėjusias visuomenės normas, konstruktus. Kitoks žvilgsnis visada reikalingas, kad galėtum visapusiskai pamatyti pasaulį.

– Kaip manai, kodėl įvairių profesijų vyrai dažniausiai netoleruoja ir mitologizuja feminismą?

– Galbūt tai susiję su vaikystės traumomis – bai-

siomis pasakomis apie raganas, kurios krosnelėse kepa putlius berniukus. Bet aš kol kas neturiu jokio psichologo ar psichiatro diplomo, leidžiančio man rimčiau diagnozuoti šią psichinę visuotinės pasā-monės ligą.

– Jeigu reikėtų apibūdinti maištaujančią moterį, kokie pirmieji vaizdiniai iškiltų prieš akis?

– Pirmiausia iškyla bene garsiausios sukilėlės Ža-nos d'Ark, taip pat Emilijos Pliaterytės vaizdiniai. Siek tiek šmesteli keli epizodai iš mokyklinio mąs-tymo klišių – Šatrijos Ragano portretas surauktas antakiai...

– Ar ižvelgi kokių nors tave erzinančių lyčių ste-reotypų šiandieninėje kultūroje?

– Žinoma, ižvelgiu, ir ne vieną... Bet skaudžiau ne dėl kultūrinų stereotypų, bet dėl realių faktų, sta-tistikos, kuri byloja, jog moterys yra skriaudžiamos, fiziškai ir dvasiškai nesaugios. Norėtusi, kad moterys mūsų šalyje jaustysi laisvos, saugios, mylimos ir reikalingos. Be abejo, tokia svajonė gali skambėti labai idealistiskai, tačiau sakau visiškai nuoširdžiai ir pats stengiuosi, kad taip būtų. Bent jau mano aplinkoje. Kad galėčiau džiaugtis matydamas laimin-gą savo moterį.

– Abstraktus arba labai konkretus klausimas: ko-kios moterys tau padarė didžiausią įtaką?

– Visų pirma – mano mama. Jos dėka jaučiausi saugus ir laisvas kurti. Vėliau buvo virtinė gražių įsimylėjimų, blykstelėjimų, ieškojimų... Mezgi meilės romanus, esė ar noveles, tačiau išties tik klai-džioji po audringą jūrą ir negali rasti savo žemyno. Turbūt esu iš tų laimingųjų kolumbų, kuriems pasi-seka aptiki tai, ko ieškojo. Maža to, surasti dau-giau, nei ketini ar viliesi. Taip savo jūroje atradau žmoną Gretą, o galbūt jí mane pirmojo surado... Tik-riaujasi šie dalykai vyko vienu metu. Esu dėkingas likimui, kad mes neprasilenkėme. Pagaliau džiugu, kad yra žmogus, kuris gali pakęsti ne visada lengvą mano būdą, savitą charakterį.

– Ir pabaigoje. Ko palinkėtum Lietuvos feministėms?

– Palinkėčiau tik meilės. Visu kitu jas Gamta ir taip apdovanojo.

Kalbėjosi Jurga TUMASONYTĖ

* Marie-Dominique Philippe „Sekti paskui Avi-nelį“, Šv. Jono kongregacijos Vilniaus vienuoly-nas: Vilnius 1999, 79.

mų prof. Juozo Algimanto Krikštopaičio straipsnį apie filosofą Krescensijų Stoškų ir solidžią jo mo-nografiją „Rezignacija, arba mirties filosofijos iš-sūkis modernybei“ (knygą išleido Vilniaus peda-goginio universiteto leidykla). Straipsnio autorius rašo, kad „skaityti K. Stoškaus veikalą „Rezigna-cija“ nėra lengva: reikia intelektinio pasirengimo, atidumo ir laiko, kurio taip trūksta visuomenei, iši-sukusiai į beprotišką ivykių sūkurį. Ši knyga yra skaitytojo išmėginimas ir išsūkis jo intelektui. Manau, nedaug kas ryžtusi regėti save parklupusi. Ir vis dėlto aš priėmiau šį išsūkį“, – savo rašinyje prisipažysta prof. A. Krikštopaitis ir skatina būti-nai perskaityti knygą.

Skaitytojų sudomins ir kita šio numero kultūrinę medžiagą: Jurgos Dirkstytės esė apie Rimvydo Stan-kevičiaus poeziją, Andriaus Konickio rašinys „Ra-ganos meilės ypatybės“, Ramintos Gamziukaitės „Kaip šiandien statyti Ibseną?“ bei Mariaus Kraptavičiaus pokalbis su primabalerina Olga Konošenko. Kaip ir kiekviename numeryje, aptariamos naujausios knygos. Ši kartą Vytautas Berenis pristato Al-manto Samalavičiaus ir Aivo Ragausko sudarytą bei parengtą Stasio Samalavičiaus knygą „Vilniaus mie-tu kultūra ir kasdienybė XVII-XVIII amžiuose“, o ra-šytojas Rimantas Marčėnas placių nagrinėja Aldo-nos Ruseckaitės romaną „Šešėlis JMM. Maironio gy-venimo meniniai biografiniai etiudai“, kurį pernai išleido Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla.

„Naujoji Romuva“ 2012 / 4

Antradienį, vasario 12-ają, Maironio literatūros muziejuje pristatyta naujausias kultūros gyvenimo žurnalas „Naujoji Romuva“ numeris – baltais kaip sniegas viršeliais, kuriuos puošia nesenai į Amžinybę išėjusio dailininko ir žinomo knygų iliustruotojo Romo Oronto kūrybos darbai. Jame itin gausu kauniečių publikacijų: spausdinama Tautvydos Marcinkevičiūtės ir Gintaro Patacko eilėraščių, pateiktas Marijos Macijauskienės rašinys apie buvusį garsų Kauno muzikinio teatro solistą Gediminą Šmitą „Opera kaip gyvenimo būdas“ ir

Algirdo Patacko esė „Papartis ir šventasis gralis“.

Nuolatinis žurnalo bendradarbis Antanas Andrijauskas primena lietuvių ir ypač Kauno dailės istorijos legendą Vladą Eidukevičių (1891-1941), kuris šalia M. K. Čiurlionio, J. Vienožinskio ir A. Samuolio „buvo viena didžiųjų tragisko likimo, netelpančių į įprastines schemas mūsų dvidešimto amžiaus pirmosios pusės tapybos figūrų“. Rašinio autorius įdomiai pasakoja apie šį menui atsidavusį dailininką, jo spalvingą gyvenimą ir kūrybą. „As-menybų galerijoje“ skaitytojas suras naują ir įdo-

14 Vilniaus langas

Andrius JAKUČIŪNAS

Kelias

To kelio – pavadinkime jį Keliu Iš Karoliniškių į Centrą, – nemokėjome apsakyti, nors tai nebuvo Metafora ar Simbolis. Tačiau éjome juo narsiai kaip kitados Alaus Skardinės arba Degtinės Butelio, apimti svaiglio ir ekstazės, tarsi gryna kryptis, *vandens latukui krintant nuo daugiaučio kaip pats nuopuolis, žydint raudonai sauleje sienoms* (čia, beje, iš seno eileraščio), būtų tvilkusi mūsų sąnarius (pirštų galikuks) kaip grynas spiritas gerkles, stai todėl ir sakėme sau, kad turbūt nebe miestu einame, o kokiu literatūros kūriniu, gal net savo pačių kūriniu, kitados pradėtu, bet nebaigtu, o gal priešingai – pradėtu ir pabaigtu, dabar nebesupaisysis (nors būtų neblogai ir supaisyt), – svarbiausia, kad einame, kad eitume, nors ir nepajégiame suvokti, nei kur, nei kuo einame, nei apie ką mąstome.

Vis dėlto mintys, net jei jų būta protinę, nepajége ištirpdyti susirūpinimo dėl to, koks tai kelias – jeigu būtume éjē Neparašytojo Romano keliu, ties elektros pastote, stulscancia kelio pradžioj, mūsų širdis būtų suspaudęs nerimas. Mes (šiuo atveju jau iš tikrųjų mes – as iš Šarlotė) būtume žinojė, kad turime nerti už tos pastotės ir jaukioje aikstelėje tarp sienos ir krūmų *sušvampsti* cigaretę, tačiau juk mes žinojome, kad nebeketiname to romano užbaigt, o ir neberūkome, todėl nepasidavémė klaidinamai iliuzijai, kuri mus būtų galėjusi nunešti visai kitur, negu pagiedaujame, – sakykim, Moksleivių rūmų link ar iš vis i Geležinio Vilko gatvę, – na, o mes nebuvoome numatę taip toli belstis.

Jeigu vis dėlto būtume žengę Kito Romano – to, kuri, nusivylė Šarlotės metafizika (vienu metu šio romano rankraštis ir vadinosi „Šarlotės metafizika“), bandėme sugalvoti, – keliu, mums netrukus apskritai būtų pavykę save aptiki Lazdynuose ar net Savanorių prospektė, o tai būtų reiškė, kad neatleistinai supainiojome puses: tai būtų kelias ne į Centrą, bet greičiau į paribius, į tazepamą nuskaitintų, nušvitintų priemiesčių svaigulį, kur kitados erškėtrožių sūkuryj rašiai meilią SMS; sičia mes, žinoma, būtume turėjė akimirksniu susilydyti nuo Vilties ir Tiesos pertekliaus, trykštančio iš po didelių sunkių tralų ratų, – o juk nieko panašaus nepatyrėme.

Pagaliau, jei būtų paaiškėjė, kad vaikstome „Tėvynėje“, tai būtume žinojė, kad iš tikrųjų turime riogoti lovoje, o ne vaikščioti – vadinas, tai būtų buvęs ne tikras, o vidinis, neramus, prakaituotas ir *permūšantis* kelias, į kuri, tikėkimės, jau niekada savo noru nesugrižime ir niekada niekas nenuves per jéga.

Tai kurgi mes iš tikrųjų esame? – klauséme savęs, pajutę, kad mums neleidžiamą žengti nuo asfalto į žolę, kirsti skersai žaidimų aikštelių ir stadionų – visa, mums vos kryptelėjus į kairę arba į dešinę nuo kelio (kad ir koks jis būtų), staiga pavirsdavo blyškiu ūku, kuris, žengiant tollyn, tik dar ryškėdavo, ir mes, jame nykstantys, tuo pat šokdavom atgal į kelią, išsigandę minties, kad sis apskritai gali egzistuoti vien karoliniškiečių Graibaus arba Gudmonaitės eiléraščiuose, Gavelio romane ar netgi kokiamė nors buvusio karoliniškiečio Gailiaus vertime, kurio leidybai jis, kaip įvairių rūmtų komisijų narys, tikriausiai pats parūpino valdiškų pinigų.

Tiek daug aplinkoje pritvinkusių G raidžių slégė psichiką, tai buvo staciacių kažkokia G kunigaikštija, G visata ar net staciacių pats Gaštas – kažkokios Garoliniškės, o ne Karoliniškės, kuriose su savo J raide prasidedančia pavarde neturėjome teisés jaustis oriai – ką jau kalbėti apie rašymą! Tai ir nerašėme (ir net nebyvenome Karoliniškėse) – užuot kūrė, nuo anksty-

vo ryto sėdėjome prie žydrojo kompiuterio ekrano ir vaikščiojome po Karoliniškes *Google Street View* aplinkoje (atkreipkite dėmesį – nenusikalsdam G principui). Po belaikes, bevietes, beamžes Karoliniškes, tarytum dangaus pilis Laputa kybančias virtualioje visatoje – tarsi tas pačias Karoliniškes, kuriu ašis būdavo „Statoil“e“ kiaurą parą pardavinėjamas alkoholis, bet ir kitas Karoliniškes – pro praplysusius debesis išmyrancios, namų šonus nutvieskiančios Saulės Karoliniškes, visuomet egzistavusias siek tiek labiau ateityje, visada toliau antklodės, po kuria slėpdavomės nuo atšniokščiančios ateities teikiamos priebegos.

Svaigus tikroviškumas, kurį mūsų patogumui sukurė (pikta) korporacija, leido mums įsiskverbt i juste pajusti Atsitiktinai į Kadą Patekusių Žmonių nuostabą, namų stovėjimą ir krūmų augimą, netgi davė, sakykim, progą manyti, kad tai, ką régime ekranė, yra daugiau negu Karoliniškės, – kažin kokia kažin ką aprepianti, kažin kame klestinti būtis, iš paskos nuolat skuodžianti (metafizinė?) gyvastis, – tarytum medinis Pasakų parko elnias, pasivydavęs mus, savo vaikystės raitelius, visose dimensiophage ir, deja, visokios būsenos.

Tą akimirka jautėme: iš visų Karoliniškių, iš trūksmingos, kartais Saulės nušviečiamos, o kartais rūko dengiamos būties į mus kilo kažkoks abstraktus dalykų nuogumas, dalykų, galbūt atsitiktinai išryškėjančių ant asfalto kaip benzino dėmė (sakykim, toje pat vietoje, kur devintojo praeito amžiaus dešimtmecio pradžioje mačiau kraują baloje lavona), bet gal ir tyčia mūsų praeities tekstuose perteikiamu pernelyg literatūriškai – kaip antai iš virdulio Pasivaikščioti Pasprukės Vanduo arba į akis trykstanti Karštų Elektros Lempucių Versmę.

Štai tada, neišvérę klasingų perkeltinių prasmii, mes pakilome ir strimgalviais pasileidome į Rašytojų klubą, kuriame buvo numatyta poeto Vlado Bražiūno knygos „Fontes amoris“ („Meilės šaltiniai“) pristatymas. Neneigsiu, gal būtume taip ir neskubėj, jei būtume žinojė, kad Vienas Laikraštis tiksliai ir nuodugniai cituo vingrią vakaro prelegento Vainius Bako kalbą (ką sakyks vakaro kaltininkas V. Bražiūnas, ir taip galėjome numanyti), arba jei kas nors būtų reikšmingai pakuždėjės, jog vakarui diriguos Birutė Mar, dar vingriau, negu Vainius kalba, operuojanti klausytojams pagaugus keliančiu skaityvės talentu. Atvirai kalbant, pro mūsų akis netgi prasprūdo faktas, jog Vladas dabar – fabijoniškietis, taigi Karoliniškių skaistaus raudonio prisodintoms mūsų akims mažumėlę per pilkas, per plynas – tarsi koks kalbininkas šalia girtų ir dvasingų lyrikų, tarp „Kometos“ ir „Saturno“ brandinusių savo nešvankoką diskursą.

Argi įmanoma, – klauséme savęs, – gyvenant Fabijoniškėse parašyti ką nors apie meilę? (Kai gyvenome Fabijoniškėse, prirašėme tik kliedesių ir plėnių apie viską, kas juda ir kas nejudą, tačiau apie meilę – ne žodžio.) Nejaugi tarp „Jovarelio“ ir „Mandarino“ esti užtektinai įtampos, kad mūsų mėgstamo poeto, puikaus tarptautinių poezijos festivalių organizatoriaus, širdis atsivert tam, kas ją labiausiai susilpnina ir tižina? – įtemptai galvojome. Ir apskritai – ar po šitokio eksceso „Magnus Ducatus“ nevirs „Ars Amatoria“, „Remedia Amoris“ ir galiavisių nedegraduosis iki paprastučių jaunatviškų „Amor“, kuriuose gilesnės prasmės teksty ieškoti su žiburiu? (Jei tai būtų sugalvojės kitados labai juokingą apysaką apie Ovidijų parašęs kauniškis Petras Venslovas, būtume spaudę *mihi placet* (li-

ke), tačiau V. Bražiūnui tokis humoras, dievaži, nederėjo.) Ne, tuo tikrai negalėjome patiketi – nebent būtume manę Vladą sugalvojus šią klounadą tyčia, kad padėtų savo kaimynui J. Erlickui sulaukti ikvėpimo, arba – o tai, turint galvoj pragmatišką Vlado prigimtį, dar labiau tikėtina – nujautus, kad gudrius (para)kalbinius eksperimentus prieš Valentino dieną bus nesunku parduoti kaip meilės poeziją (juolab kad šiųk Vladas yra Pats Sau Leidėjas).

Net ir lotynų kalba, – čia turime galvoj V. Bražiūno poezijos rinkinio pavadinimą, – mūsų sąmonėje buvo tvariai susisaičiusi su Karoliniškėmis, su atviri, kiaurą parą maudžiančiu „Statoil“o nervu, su pilstukui *kariūnėje* ties gaisrine, bet ne su Fabijoniškės išvinkusiu respектabiliumu, kurį geriausiai reprezentuodavo žoliapjovių zirzimas vasarą ir lesykélės žiemą. (Fabijoniškėse Vladas būtų galėjęs pamatyti ne bent kuosą Kro, tačiau ir ja, jei tikėsime poetu, jis pamatė Visbyje.) Štai todėl ir nesupratome – kodėl?

Vis dėlto vienas daiktas, – netgi, pasakyčiau, ne daiktas, o dalykas, – renginyje tikrai nebuvo susijęs nei su Karoliniškėmis, nei su Fabijoniškėmis (nors yra nedidelė tikimybė, kad viename iš šių rajonų gyvena) – tai permanentinis V. Bražiūno poezijos skaitymu dalyvis, saksofonininkas Petras Vyšniauskas. Nepasižymime ir, tiesą kalbant, niekuomet nepasižymėjome ypatingu pastabumu, tačiau šiųk negalėjome neatkreipti dėmesio į tai, kad Bražiūnas ir Vyšniauskas – labai darni pora, rodos, darni tiek, kad vieną kuri nors išėmus (ar prieverta išvedus), vis tiek, matyt, toliau būtume girdėj abu, nes Bražiūnas kažkokiu paslaugingu būdu esti Vyšniausko dūdavime, o Vyšniauskas visalaik lindi tarp Bražiūno poezijos eilicių, – tik šiųk gal turėjo jaustis nelabai patogiai. Vis dėlto solidus žmogus, o eilės, sprendžiant iš padavinimo, tai apie meilę!

Jautėme: iš šių darnių vyrišką porą mielai būtų įsi terpes ir Amžinasis Bražiūno Tyrinėtojas Skirmantas Valentas, šiųk neatvykės iš Šiaulių, ir taip bene su laužes ilgametę tradiciją būti visur, kur yra Bražiūnas, nors mes vis dėlto ižūliai drīsone spėti, kad jei į salę būtų įriedėjės metafizinis *Google* o fotoaparatas, bendroje nuotraukoje S. Valentas vis tiek būtų matomas – negali būti nematoma tai, kas neišvengiama, – o gal net ir girdimas kaip ir nesančią kondicijonierį, kurių begalinę stoką meditavome ankstesniame tekste, ūzesys.

Vis dėlto turėjome pripažinti, kad šaumiems *Google* o meistrams vėliau, be abejų, būtų tekė retušuoti pašaiplų cinizmą, kurį mes atsinešame kone į kiekvieną renginį (ir išleidžiame tarytum nuodingas dujas), taip pat kruopščiai išblyškinti, išskydinti rašytojų veidus – korporaciją *Google* teigia gerbianti žmonių privatumą, todėl net labai meniškose Bražiūno nuotraukose užfiksuoja kolegos (Rašytojų klube veikia jo fotografijų paroda „Pa(si)matymai“) būtų likę beveidžiai. Tačiau dizainerių, maketuotojų, programuotojų įdirbis tikriausiai panaikintų realybei būdingą dirbtinumą, ir renginių ateities kartoms būtų išsaugotas *gaivai rimtas*, nes juk nuotraukose nesigirdėtų (ir tikrai nesigirdės) tokiu, būkim atviri, šiek tiek dusinancių (nors įdomių) pasažų, kaip antai „archetipinių vaizdinių eileraščių dugnas, o ant jo suformuoti individualūs garsaraščių ir veiksmų raštai“ (Elena Baliutyte), ir prislopinto mūsų kikenimo, pasigirdusio salėje, kai patetiškosios gražbylystės meistras Vainius, anot Vieno Laikraščio, ēmė iškvėptai, metaforiškai byloti „apie poetą kaip ypatingą Dievo kūrinį, apie slaptinges šaltinius, iš kurių tryksta poezija“...

Deja, nei korporacijos *Google* fotografai, nei programuotojai į Rašytojų klubą neatvyko, taigi naudodamiesi *Google Street View* Bražiūno skaitymu ne pamatysime. Gal ir gerai, juk skaitymai – tai ne gatvė ir ne scena, kurioje galima būtų papozuoti amžinymbi. Užt at kitą kartą klube gal jau bus įmanoma atsivinti kaktą Giedrės Kazlauskaitės ventiliatoriumi, kuri, perskaiciusi tekstą apie dusimą, ji mums kilnia dvišiškai pažadėjo.

O Karoliniškės? Klausiate, kaip Karoliniškės? Karoliniškės – yra.

MODERNI KINO KLASIKA

Gediminas JANKAUSKAS

Žmogaus medžioklė su varovais

„Medžioklė“.

Šioje „Gyvosios kino istorijos“ rubrikoje pri-
statysime vertingiausius naujus filmus, kurie retsy-
kiais pasirodo mūsų didžiuosiuose ekranuose, bet
tarp plačiai reklamuojamų komercinio kino nau-
jienu lieka beveik nepastebėti. Atkreipsimės dėmesį
i reikšmingiausius mūsų šalies kino festivaliuose
rodomus filmus. Toli gražu ne visi jie vėliau randa
jiems tinkamą vietą kino teatrų repertuare. I šią
rubriką stengsimės atrinkti šiuolaikinio kino „per-
liukus“, išskiriančius iš bendro konteksto ir turin-
cius specifinių modernios kino klasikos bruožų. Tai
gali būti ir plačiai kino pasaulyje pripažintų meist-
rų darbai, ir dar mažai kam žinoma talentingo jaunimo
küryba. Juk ir dabartiniai klasikai aukštumas
pasiekę ne iš karto.

Gerai, kad atsiranda vis daugiau galimių pa-
sižūrėti vertingų filmų (kino klubai, specialūs se-
ansai, retrospektivos, DVD, pagaliau internetas).
Tikimės, kad naujasis „Nemuno“ projektas „Gy-
voji kino istorija“ taps patikimu pagalbininku tiems,
kurie norėtų geriau susipažinti ir su klasikinio kino
ševedvais, ir su aštrius gincus provokuojančiais nau-
jaus filmais. Kino istorija visuomet buvo gyvas pro-
cessas. Išlikimybė tradicijoms ir nauji drąsūs eksperi-
mentai čia visada žengė greta. Kad geriau su-
prastum dabartį, reikia dažniau atsigrežti į praeitį.
Būtent ši tendencija dabartiniame kine itin ryški.

Kinas pagal „Tyrumo ižadus“

Danijos vunderkindu dažnai vadinas režisie-
rius Tomas Vinterbergas danų kine dabar, ko gero,
yra garsiausias po Larso von Trierio filmų kūrėjas. Jie-
du jau senokai bendradarbiauja, o 1995-aisiais net
iškūrė garsų avantardinio kino judėjimą „Dogma 95“
(prie jo ištakų stovėjo dar du jo kolegos – Kristianas
Levrings ir Sorenas Kragh-Jacobsenas). Drauge su-
formuluočiai manifesto tekstą L. von Trieras paviešino
1995 m. kovo 22 d. Paryžiuje vykusioje konferencijoje,
kurioje, prasidedant antrajam kino gyvavimo
simtmečiui, aptarta jo ateitis.

„Dogma 95“ pasiūlė naują kinematografo samprataj, kurios esmė sudaro dešimt griežtų taisyklų, pava-
dintų „Tyrumo ižadais“:

* Filmuoti tik natūralioje aplinkoje, nenaudoti pa-
pildomų sceninių priemonių (dekoracijų).

* Garsas negali būti išrašomas atskirai nuo vaizdo (ir atvirkšciai). Muzika nenaudojama, nebent ji skamba filmuojant.

* Filmuoti galima vien nešiojama kamera. Bet koks kameros judėjimas ar statiskumas galimas tik regu-
liuojant tai rankomis. Filmo veiksmas rutuliojasi ne ten, kur stovi kamera, bet filmuojama ten, kur vyksta
filmo veiksmai.

* Filmas privalo būti spalvotas. Negalimas joks specialus apšvietimas. (Jei trūksta šviesos ekspozicijai, galima prie kameros prikabinti vieną lempą).

* Bet koks vaizdo apdorojimas ir optinių filtrų naudojimas yra draudžiami.

* Filme negali būti jokio išorinio veiksmo (žmog-

Thomas Vinterbergas.

žudystės, ginklai ir t. t.).

* Filmo veiksmas rutuliojasi čia ir dabar.

* Žanriniai filmai nepriimtini.

* Filmo formatas akademinis – 35 mm juosta su 4:3 raiška (vadinasi, negalimas placiaekranius for-
matas).

* Režisierius pavardė filmuose nenurodama, fil-
muvi suteikiamas eilės numeris.

Sugrįžimas prie ištakų

„Dogmos 95“ principai taip paveikė pasaulinį ki-
nā, kad šio reiškinio aidai nurims dar negreitai. Da-
bar mūsų didžiuosiuose ekranuose viešinti „Medžioklė“ yra jau septintasis režisierius pilnametra-
žis darbas, kurio T. Vinterbergas grįžta prie jų visame
pasaulyje išgarsinusios „Sventės“ (1998 m.). Pir-
muoju daniško manifesto „Dogma 95“ kūriniu tapusi
„Sventė“ tasyk nuplėšė ilgai slėptu paslapčiu skrais-
tes nuo respektabilių šeimoms, susirinkusių iškilmin-
gai atšvesti patriarcho šešiasdešimtmetyje. Garbus še-
myninius vakarėlius prasidėda ramiai ir taikiai, kaip ir
pridera tokiemis jubiliejams. Tačiau tai tik apgaulin-
ga eksponicija. Dar nepakilus nuo šventinio stalo té-
vo autoritetui suduotas stiprus smūgis, nes sūnus Kris-
tianas (aktorius Ulrichas Tomsenas) viešai apkaltina
tėvą seksualine prievara. Pedofilijos šmékla sklando
ir „Medžioklė“. Tik čia nusikalstamais lytiniais san-
tykiais su maža mergaitė apkaltinamas keturiaskes-
dešimtmetis vaikų darželio auklėtojas Lukas (jį suvaidinės Madsas Mikkelsenas Kanų kino festivalyje bu-
vo pavadintas geriausiu aktoriumi). Viskas prasidė-
da tada, kai darželyje penkiametė Klara visai nevai-
kiškai savo auklėtojai pabučiuoja į lūpas ir Luko kol-
legei pasako tai, iš ko nesunkiai galima išplėtoti rim-
tą kriminalinį kaltinimą pedofilija. Prasidėda melo
išprovokuota griūtis, metodiskai žlugdanti Luko kar-
jera, šeimą, santykius su draugais ir kaimynais. Artė-
jant Naujujų metų šventei mažo miestelio gyvento-
jus užvaldo ne graži Kalėdų dvasia, o agresyvios lin-
čio teismo nuotaikos.

Naujajame filme i „Sventės“ situaciją T. Vinter-
bergas žvelgia iš višiskai kitokių pozicijų. „Sventė-
je“ tévą pedofilą stoja ginti beveik visi šeimos nariai.
O „Medžioklė“ herojus Lukas atsiduria klasikinėje

Madsas Mikkelsenas.

situacijoje „vienas prieš visus“. Ir nors finale despera-
tišką nuotaiką išsklaido išaiškėjusios tiesos triumfas,
jis skamba su tokia karcia ironija, kad nerimaudamas
lauki paskutinio taško. Arba šūvio, nes filmas juk ne
veltu pavadintas „Medžiokle“.

Ar maži vaikai meluoja?

T. Vinterbergo filmų siužetus dažniausiai padik-
tuoją realybę. „Sventės“ scenarijus gimė po to, kai
režisierius išgirdo į radijo laidą paskambinusio vyriš-
kio skaudžią išpažintį „Medžioklės“ istoriją T. Vin-
terbergas aptiko vienoje seksualinė prievertą prieš
vaikus tyrusio psichiatrio byloje.

Režisierius savo kūrinį komentavo taip: „Tai fil-
mas apie mažus vaikus auginantiems tėvams būdin-
gą paranoją. Aš pats esu tėvas, todėl suprantu tėvų
baimes ir agresyvumą, kai jie bet kokia kaina nori
apginti savo kūdikį.“

Pagrindinį „Medžioklės“ konfliktą komplikuoja
tai, kad pedagogą be jokio pagrindo apkaltinus ma-
žoji Klara yra geriausio Luko draugo Teo (aktorius
Thomas Bo Larsenas) dukra. Pradinė mažosios pro-
vokatorės fantazija (ir tolesnis pavojinges žaidimas)
ne tik visus klampina į melo liūnā, bet ir užkrečia
aplankinius agresiją.

Apie Williamo Shakespeare'o „žaliaakiu monstru“
pavadintą pavydą surukta begalė filmų. Dauguma to-
kių istorijų prasidėda nuo smulkmenos (panašios į
nosinaitė pjeseje „Otelas“), tačiau ji būtinai išprovo-
kuoja nenumaldomą įtarimų laviną, kuri galiausiai
sugnuždo arba fiziškai sunaikina kaltinamąjį. Sugr-
ižimas į pradinę būseną jau neįmanomas, net jei aist-
ros finale ir aprimsta. Tai tik tyla prieš naują audrą. Iš
tiesų suaugę žmogus, priverstas rinktis savo kūdikį
ar draugą, visada pasirinks vaiką. „Juk maži vaikai
nemeluoja!“ Ši frazė „Medžioklė“ skamba daug
kartų. Kad priverstų susimąstyti apie tai, kas būna,
kai, anot W. Shakespeare'o, „melas apraizgo akis ir
širdis“.

**Nuo vasario 16 d. filmas „Medžioklė“
pradedamas rodyti „Romuvos“ kino teatre.**

„Nemunas“ rekomenduoja

Gediminas JANKAUSKAS

Kitokio kino klube – „Paryžius“

Antradienė, vasario 19 d. Kitokio kino klube žiūrėsime prancūzų dramą lakonišku pavadinimu „Paryžius“. Provokuojančių temų nevengiantis ir savitu stiliumi pasižymintis režisierius Cedricas Klapischias ir šį kartą pagrindiniams vaidmeniui atlikti pasikvietė savo bičiulį Romainą Duris’ą.

Jaunam šokėjui Pjerui diagnozuota sunki širdies li-

ga. Vienintelė jo viltis – širdies transplantas, bet po tokios operacijos gyventi taip, kaip vaikinas buvo išpratęs, tikrai bus neįmanoma. Sėdėdamas savo apartamentų balkone Pjeras pastebi, kad į Paryžių dabar žvelgia visai kitomis akimis: atrodo, iki šiol jis nebuvo matęs šių pilkų gatvelių, net Prancūzijos sostinės simboliu tapusio Eifelio bokšto. O ką jau kalbėti apie daugybę kasdien

meilės miesto gatvėse vykstančių dramų?

Filmą sudaro kelios susipinančios istorijos. Vienos linksmos, kitos dramatiškos arba tragikomiškos. Ne-trūksta sentimentalaus lyrizmo ir elegiškos rimties. Arba neslepiamo gyvenimo geismo. Ir visa tai aprėpiātoks trumpas žodelis – Paryžius! Jis visada gražus. Ypač kai žvelgi į jį iš balkono, tarsi matytum pirmą kartą.

Savaitgalis prie televizoriaus

Kas dar nekenčia Valentino dienos?

Be patriotinės Neprilausomybės dienos, sočios Padėkos dienos, linksmojo Helovino, pavasarį pranašaujančios Šviliuko dienos amerikiečių kalendoriuje yra dar viena specifinė data, kurios reikšmę supranta ne tik Jungtinių Amerikos Valstijų piliečiai. Tai Sventojo Valentino diena, paprastai vadina vieną išimylių švente.

Ji gimus ne Amerikoje, o krikščioniškosios Europos centre. Kai Romos imperiją valdė Klaudijus pirmasis, jis buvo uždraudęs savo kareiviams tuoktis, kad šie galotu ne apie namuose palikta šeimą, o visiškai aukotusi tėvynę. Tačiau nepaisydamas draudimų kunigas Valentinas slapta sutuokdavo išimyliųjelius ir padėdavo jiems rašyti gražius meilės laiškus. Kartą ši antivalstybinė klasta išaiškėjo, ir meilės apaštala buvo nuteistas mirti. O 496 m. vasario 14-ają Romos popiežius pavadino Šv. Valentino diena bažnyčios kanonizuotu krikščionių kankinio garbei.

Dabar šiuos istorinius faktus prisimena nedauge lis. Užtai visiems žinoma, kad vasario 14-oji yra Tarptautinė meilės diena. Artėjant jai dauguma lietuvių taip išsielsta, kad šventinė euforija užgožia Vasario 16-osios prasmę. O ar galėtų būti kitaip, jei Šv. Valentino dieną anksti pasitinka didžiulis triukšmas, sukeltas ir žiniasklaidos, ir prekevių, ir, žinoma, kinematografininkų, kurie kasmet šią šventę akcentuoja romantinėmis meilės istorijomis.

Dabar jas kurs ir atkuntančio lietuviško kino autoriai. Pradžią padarė naujojo „Tado Blinds“ autoriai, drąsiai žengę į meilės teritoriją filmu „Valentinas vienas“.

Televizijos, žinoma, taip pat nepraleis progos išteiki romantikos amžinai pasiilgusiems žiūrovams. Komiškoje melodramoje „Kartą Romoje“ (ketvirtadienis, 22.00 val., TV3) kartu su ambiicinga niujorkietė Bete Martin, dirbančia modernaus meno galerijoje, apsilankysime Romoje. Cia Betė trumpam atvyksta į sesers vestuves ir nepraleidžia progos iš-

bandyti stebuklingo Meilės fontano galia.

O štai komedijos „Nekenciu Valentino dienos“ (ketvirtadienis, 22.35 val., LNK) herojė Bruklino floristė Ženevjeva stebuklais netiki, todėl su vyrais susitinka ne daugiau negu penkis kartus, kad nebūtų išskaudinta. Vieną dieną Ženevjeva susipažsta su Gregu. Gal dabar mergina pakoreguos savo meilės filosofiją?

Penktadienio vakarą padės trumpinti dramatiškas kriminalinis trileris „Trys įtemptos dienos“ (21.10 val., TV3). Amerikietiškas prancūziško filmo perdibinys pasakoja, kaip literatūros dėstytojo Džono Brenano ramų šeimyninį gyvenimą kartą nutraukia į duris pasibeldusi policia: pareigūnai apkaltina Džono žmoną Larą žmogžudyste ir ją suima.

Susidūrės su nenumaldoma teisėsaugos logika Džonas (aktorius Russellas Crowe) suvokia, jog gyvenimiška patirtis ir iš knygų pasisemta išmintis darbam niekuo negali padėti. Iki šiol Džonas gyveno realybėje, kurią pats susigalvojo. Tačiau žiaurus teisėjų verdiktas, pasmerkiantis Larą dvidesimčiai nelaisvės metų, privercia Džoną išsiveržti iš ramaus pašaulėlio į sentimentų ir idealų nepripažištanią realybę. Trejus metus jis stengiasi palaikyti žmonos dvasią. Galiausiai ima organizuoti jos pabėgimą ir kreipiasi pagalbos į septynis kartus iš kalėjimo bėgusį Deimoną Peningtoną (jų suvaidino Liamas Neesonas).

Dar vieno europietiško šedevro (Wimo Wenderso „Dangaus virš Berlyno“) amerikietiškame perdibinyste „Angelų miestas“ (šeštadienis, 18.45 val., TV1) populiarus aktorius Nicolas Cage’as vaidina angelą Setą, atvykusį iš dangaus palengvinti mirštantiesiems kančias. Jis nepažista nei baimės, nei alkio, nei skausmo. Bet, pamatęs chirurge Megę Rais, Setas išsimyli ir ryžtasi išmaiinti nemirtingumą į paprastą žmogišką laiką.

Istorinės tematikos mėgėjus pradžiugins keturiais „Oskarais“ apdovanota „Karaliaus kalba“ (šeštadienis, 20.40 val., TV3), kurios herojumi tapo britų mo-

narchas George’as VI (jį lietuvių istorikai vadina karaliumi Jurgiu VI). Jis karaliumi tapo tada, kai vyresnysis brolis Edwardas VIII atsisakė Britų imperijos posto dėl galimybės vesti abejotinos reputacijos amerikietę.

George’as VI buvo jautrus, sentimentalus, senamadiškai padorus žmogus, o tai tikrai ne pačios geriausios savybės, reikalingos karaliui. Bet labiausiai jo gyvenimą komplikavo tai, kad jis smarkiai mikčiojo.

Karališkų aistrų netrūks ir filme „Ana ir karalius“ (šeštadienis, 23.00 val., TV3). Tai jau trečioji Margaret Landon knygos ekranizacija. Pirmają (1946 m.) vainikavo du „Oskarai“, antroji (1956 m.) vadinosi „Karalius ir aš“, jis buvo išvertinta penkiais „Oskarais“. Andry Tennento versija „Oskarų“ negavo, bet klasikinį siužetą papasakojo tikrai išpūdingai.

1862 m. iš Britų imperijai priklausančios Indijos į Bankoką Siamo karaliaus Mongkuto kvietimui su sūnumi atvyko anglė Ana Leonovens. Prieš dvejus metus vyro netekusiai moteriai čia pasiūloma mokyti 67 karaliaus vaikus ir jo haremo moteris. Filmo pagrindą sudaro dviejų skirtingu kultūrų konfliktas, kuriame išdidžios baltosios moters protas ir valia padeda karaliui įveikti barbariškų tradicijų palikimą.

Romantiškai drama „P. S. Myliu tave“ (sekmadienis, 21.00 val., LNK), pavadinimu primenančią legendinio kvarteto „The Beatles“ dainą, sukūrė talentingų žmonių komanda. Todėl ir rezultatas gražus. Nors siužetą persmelkia liūdesys dėl ankstyvos pagrindinio herojaus mirties, filmo pavadinti pesimistišiu jokiu būdu negalima. Autoriai randa būdų liūdniausias akimirkas kompensuoti linksmomis situacijomis, kai skausmo ašaras džiovina susitaikymas su likimu ir išmintinga išvada – su mylimo žmogaus mirtimi tavo gyvenimas nesibaigia!

Kai Džeris miršta nuo vėžio, Holė užsidaro namuose – jai sunku susitaikyti su mylimo vyro netektimi. Per savo trisdešimtajį gimtadienį moteris gauna dovaną tortą ir garsinį sveikinimą, kuriame skamba Džerio balsas. Prieš mirtį jis paliko dešimt laiškų su naudingais patarimais, kurie turėtų padėti Holei vėl atgauti gyvenimo džiaugsmą.

Ugnė KRAULAIKYTĖ

Nejaukos pėdsakai Arūno Vaitkūno eskizuose

Jautumas nejaukai skirtinas ir subtilus. Psichoanalizės tévas Sigmundas Freudas pasakyti, kad nejauka yra bauglio atmaina, susijusi su seniai žinomais, gerai pažįstamais dalykais, kurie tam tikromis sąlygomis tampa nejaukūs ar bauginantys. Nejauka taip pat gali ištikti susidūrus su tuo, kas kelia intelektualinių netikrumą, yra nepažįstama ar svetima. Tačiau, mano manymu, magiškaius nejauką sukeliantis dalykas – abejonė, „ar pažiūrėti gyva esybę yra gyva, ir, priešingai, ar negyvas daiktas vis dėlto nėra gyvas“ (minties autorystė priklauso Ernstui Jentschui). Šis efektas sėkmignai ekspluatuojamas įvairiose meno terpese: teatre, literatūroje, tikėtina, ir dailėje.

Štai, pavyzdžiui, dailininko Arūno Vaitkūno (1956-2005) eskizai „Močiutė“ (Elena Vaitkūnienė) (1982). Juos galėjome pamatyti parodoje „Piešiniai“ A. Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejuje ir / arba kataloge „Arūnas Vaitkūnas. Piešiniai“ (sud. A. Barzdukaitė-Vaitkūnienė, Kaunas, 2012). Kitų piešinių iš A. Vaitkūno asmeninių blonknotų kontekste šie darbai išskiria eskiziška, tačiau atidžia motyvo – senolės veido – studija. Skubanti, vietomis susivelius grafito linija keturiuose popieriaus lakštuose išraiškingai fiksuoja veido kontūrus, oda šliaužiančius šešelius ir, svarbiausia, ribinę, žodžiais sunkiai nusakomą balansavimo tarp būties ir nebūties, buvimo tarp gyvybės ir mirties būseną.

Šiuose piešiniuose randame moterį, gulinčią praverta burna čia užmerktomis, čia atmerktomis akimis. Ir kas galėtų pasakyti, gyva ji ar mirusi, kai menamai lytėdami jos skruostą nejaučiame nei vėsos, nei šilumos, klausydamosi negirdime alsavimo, neapčiuopiamė pulso, kuris išduotų kūne rusenancią gyvybę? Pirmasis eskizas gal dar sukelė ramybės išpūdį – sena moteris guli ant pagalvės užmerktomis akimis, vos praverusi lūpas, greičiausiai miega, o išdavikiška įtampa liudijanti smilklinio linija galbūt téra nemalonaus sapno ar kamuojančios ligos palikta žymė, tačiau antrasis piešinys pastumėtų nejaukos potyrio link, sukeldamas abejonę, ar už tos pačios moters profilio, tų pačių užmerktų akių nestovi Mirties šešelis. Ribinės būsenos išgyvenimą leidžia įtarti stipriai pravertą senolės burną, ant krūtinės sugniaužtą ranką. Na, jei šis piešinys vis dar atrodytų panašus į paprasciausią miegancios močiutės portretą, likę du eskizai situaciją komplikuotų labiau.

Trečiąjame darbe stambiu planu dėmesį patraukia stipriai įtempti kaklo raumenys, besiilsinciam žmogui nebūdinga mimika, tarytum į nieką smeigte įsmeigtas žvilgsnis, tai kartu su ketvirtajame lakše papildomai pakartotu sugniaužtų pirštų motyvu rodo, kad situacija gana dviprasmiška ir mažu mažiausiai susijusi su kentėjimu.

Kol kas po šiuos eskizus dairėmės tarsi po tam-sų kambarių apgraibomis ieškodami sienų, langų ir durų, bandydamis atspėti nepažįstamoje erdvėje esančių svetimų daiktų paslaptis. Šviesos jungikliu šitų eskizų „kambaryste“ galėtų tapti autoritingas paaiškinimas, paties dailininko brūkštelėtas blonknoto komputuje ar pakuždėtas jo artimyjų. A. Barzdukaitės-Vaitkūnienės teigimu, „1982 m. dailininkas ne tik nutapė savo močiutės portretą likus trims dienoms iki mirties, bet nupiešė ir būse-

„Močiutė“. (Elena Vaitkūnienė). 1982 m.

nū, pozū, veido ir rankų studijas. Tai nedidelio formato piešiniai, atliliki pieštuku, stebint iš kito kambario. Jie savo vidiniu tragizmu siejasi su ekspressionistu Edvardu Munchu, taip pat nagrinėjusių ligos ir mirties temas“ (A. Barzdukaitė-Vaitkūnienė. *Arūnas Vaitkūnas. Piešiniai*. Kaunas: Meno parkas, 2012, p. 14).

Taigi žinodami, kad dailininkas senolę piešė likus kelioms dienoms iki jos mirties, esame priversti tarp žodžių „gyva“ ir „mirusi“ įterpti dar vieną, tarpiui, patį procesą įvardijantį žodį „miršanti“. O taipytą A. Vaitkūnų palyginti su meistrais, vogčiomis tyrinėjusiais mirusiu kūnų sandarą. Tik siems labiau rūpėjo fizinis žmogaus vidus, o A. Vaitkūnui – dvasinės mirties proceso anatomijos lygmuo. Ekspresyviai, su jam būdinga įtampa, nervingomis linijomis dailininkas sekā per fizinių kūnų slenkantį nematerialiu mirties šešeliu. Tyrinėjimo intenciją išduoda tai, kad šie piešiniai, palyginti su kitais parodoje ir kataloge matomais darbais, atliliki kruopščiau: ne tik keliais brūkšniais „pasižymint“ motyvą, bet ir šviesotamsa modeliuojant apimtis, detalizuojant, kartojant tą patį motyvą skirtiniais rakurais, padidinant atskiras detales.

Nykimas, kitimas ir procesas – tai aspektai, pa-stebimi ne tik „Močiutės“ eskizuose, bet ir A. Vaitkūno tapyboje (jų pačią dailininkas taip pat vertino kaip procesą – dažo krešėjimą, džiūvimą, vilgymą). Nykimo ir kitimo ieškojo gamtoje: „Rudenį nukritę lapai pradeda pūti. Tai egzistencija, esminė kaita, egzistencinė būsena. (...) Ta lapų kaita pranašauja mirtį“ (A. Barzdukaitė-Vaitkūnienė. *Toks gyvenimo kvapas*. Kaunas: Kauno menininkų namai, 2009, p. 191). Taip, regis, į paprastus gamtos motyvus – žoles, lapus ar dirbtuvėje pūvancius obuolius – išsimeldavo skausmingos nuojaudos, paštrintos veriančių spalvų ir ekspresyvių pastoziškų potėpių. A. Vaitkūno kūryboje kartkartėmis šmékščioja barokiskasis *memento mori*, apsivilkės ne baltais giltinės kaulais, o gamtos vyksmu ir formomis.

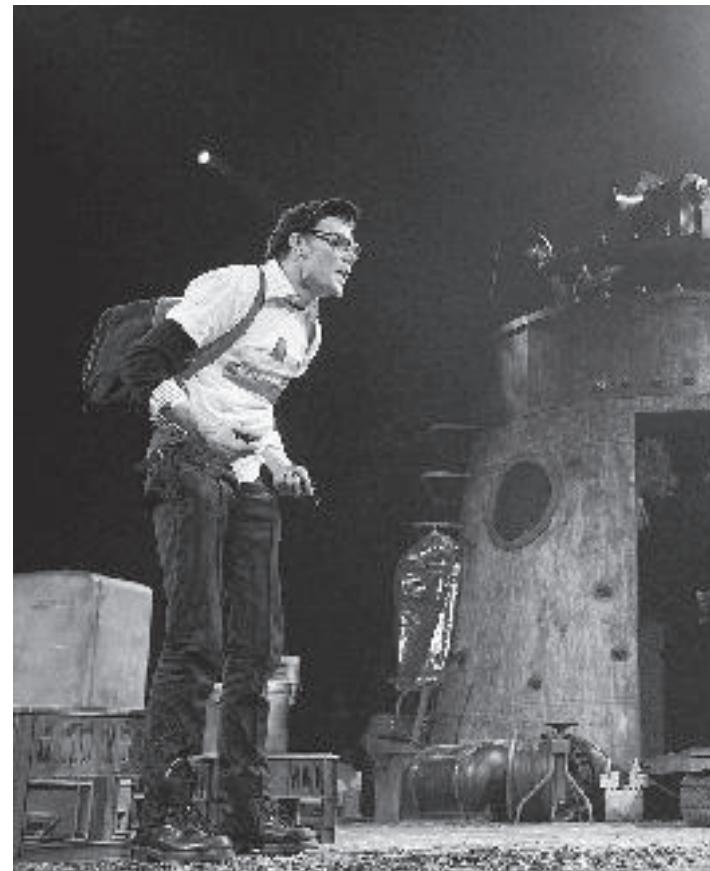
Mirtis perkeičia tai, ką tariamės pažįstantys. Jos akivaizdoje visa, kas jauku ir artima, tampa nepažinti ir svetima. Todėl baugu. Kartais šio bauglio pakanka atsirasti nejaukai. Tai priklauso nuo to, ar esame ganėtinai atsparūs tokiam potyriui, ar išmokome nesusitapantį ir pasikliauti savo vidiniu cenzoriumi, sakančiu, kad mums taip niekada nenutikis.

18 Teatras

Gediminas JANKUS

Jeruzalės paieškos: kuo pavirtome, ką praradome

Režisierius Rolandas Atkočiūnas, Nacionalinės Kauno dramos teatro scenoje paskelbės Jeruzalės paieškas pagal šiuolaikinio anglų dramaturgo Jezo Butterwortho to paties pavadinimo pjese, manyčiau, sąmoningai pateikė intriguojantį ir šokiruojantį sprendimą. Šokiruojantį visų pirma „sistemos žmones“, pri-sitaikėlius ir karjeristus, glicius „valdžiagyvius“, kuriems ir skiriamas nemenkas spektaklio kritinis užtai-sas.

Toks režisieriaus sprendimas sietinas ne tik su meistriškai sudėliotais akcentais ir tiksliomis mizan-scenomis, ne tik su aktorių kuriamais personažais bei siužeto vingiais. Mano galva, R. Atkočiūnas, mašlus ir gilus kūrėjas, provokuoja žiūrovus pateikdamas jems ne eilinių buitinio lygmens socialinio pobūdžio kūrinį, o dramatišką tikrovės analizę, pasiekiančią filosofinį apibendrinimą ir pripildytą biblinių užuo-minų bei aliužijų.

R. Atkočiūnas tokio apibendrinimo siekia kardinaliai pakeičęs dramaturgo sumanymą. Turiu omeny ne perdirbimą ir siužeto papildymą lietuviškomis aktualijomis (ir personažai perkrikštysti lietuviškais vardais), o režisieriaus ryžtą pakylęti pjesei idėją į aukštesnį, visuotinesnį lygmenį, tad tos lietuviškos Jeruzalės – lūkesčių išspipildymo ir tikėjimo simbolio – paieškos tampa negailestingai skaudžios realybės at-spindžiu. Neva tragikomiška pagrindinio herojaus Jono Strazdo (Gintaras Adomaitis) situacija – tik prie-danga, išmanus sydas.

Šis klošaras, tapęs maišto prieš sistemą ir valdžiagyvius simboliu, tapęs taip susiklosčius aplinkybėms – juk sąmoningo iššūkio nė nesiruošė skelbt – parodo visišką sistemos supuvimą ir žūtbūtinį norą išlikti bet kokia kaina. Netgi elementarus stabtelėjimas, vertybų pervertinimas, žvilgsnis į save ir aplinką iš šalies sukelia sisteminių žmogėnų, miešcioninių saviaugos instinktą ir savigyną. Tokie individai jiems kelia pavojų, juos būtina sunaikinti be pasigailėjimo.

Sistema puola ir naikina, nušluoja nuo žemės pa-virsiaus simbolinę Jeruzalę, kurioje aplink bomžuo-jantį ir kaifuojantį Joną Strazdą (Džonį) jau buriasi juo įtikėję jaunuoliai... Tai ir kelia didžiausią pavojų valdžiagyvių diegtai tvarkai, teisingumui ir demo-

kratijai. Juk čia, aplink Jeruzalę, leidžiama plempti alų, kokakolą, blevyzgoti, neįžeidžiant jokių mažumų, vartyti padėrusias akis prieš TV ekranus, varviant seiles į eilines pupytės o-blia-blia, dalyvauti bal-savimuose, renkant misiutes, *blūdyti* masinėse šven-tėse, prekybos ir sporto mugėse, o svarbiausia – ko-lektyvizmas, tas varinėjamos bandos bendrumo jausmas... Iš tiesų – kvailinimo, visuotinio idiotizmo ug-dymo sistema.

Tai ko gi daugiau reikia tokios sistemos sušuko-tam ir penimam miešcioniu? Iprasto ritmo. Truputį leidžiamu nuodemėliu nakcias. Truputį – dienai. Ei, kas čia nerimsta? Kas čia kelia erzelį? Kas nepaten-kintas? Jie drįsta pašiepti mūsų pomėgius, mūsų kul-

tūrą, skonį ir pupytės... Jie maištauja, jie nesimeldžia mūsų stabams, jie tampa eretikais... Izoliuoti tokius. Neleisti mūsų vaikų prie jų. Galų gale naikinti, nai-kinti, naikinti...

R. Atkočiūno spektaklio idėjinis užtaisas itin stip-rus ir įtaigus. Jo atvérimai, be abejo, skaudžiai žei-džia sistemos vergus ir sraigtelius, visus masinės pseudokultūros vartotojus ir to surogato gamintojus. Jis sugebėjo užciuoptyti ir parodyti ne vien sistemos tuš-tybę ir praziūtingumą, bet ir individuo iššūkį, kad ir nesąmoningą, šiai pragaiščiai, šiam „šetonu malū-nui“...

Siekdamas filosofinių apibendrinimų R. Atkočiūnas lietuviškos Jeruzalės paieškas kaip alternatyvą išsigimusiai valdžiagyvių ir sistemos tvarkai pakylé-jo į amžiną Gėrio ir Blogio dvikovą, sumaniai panau-dodamas Mesijo figūrą. Spektaklyje apstu išganymo ir tikėjimo simbolikos (scenografas – Martinas Vilkar-sis), jau vien Babelio bokštas – būstas, fortifikacija su taip ir neišsaunantiu pabūklu, išsigimusios sistemos ženklai: panaudoti ir išmesti baldai, dėžės, narveliai su gyvais augintiniais... Kas gi juos globoja? Kas pri-žiūri? Ar triukšmingose mugėse siaučiantys sistemos zombiukai ir zombiukės? Ar jų solidūs téveliai, sistemos puoselėtojai ir ugdytojai? Ne. Prižiūri ir rūpinasi tas klajūnas – lyg ir klošaras, lyg ir *bomžas*, lyg ir Pranašas, o gal Mesijas?

G. Adomaitis, manau, sukūrė vieną geriausių savo vaidmenų. Įtikinamą, įtaigų, „neperspaustą“. Jo Strazdas, netikėtai atsidurės šiame miške ir ilgam čia už-klūvęs, pamazai atsiskleidžia. Prieš akis – ne tik su-dėtingas, dramatiškas likimas, bet ir apibendrinta in-divido kova su sistema. G. Adomaitio herojus tikrai neidealus, tikrai ne visais atžvilgiais teigiamas ir pa-vydingas. Su vidine jėga, tačiau itin santūriai jis perteikia savo jausmus buvusiai žmonai Mildai (Inesa Paliulytė), mažajam sūneliui. Visai kitoks Strazdas scenose su jų supančiu jaunimeliu arba su Profesoriu-mi (Kęstutis Povilaitis). Grėsminges intonacijos daug ryškesnės susidūrimuose su Nojumi (Ričardas Vit-kaitis), o bandydamas pateisinti Šarūno (Henrikas Sa-vickis) elgesį (dar viena sistemos auka, klausniai su-grįžtantį į jos glėbi) tampa akivaizdžiu jo ir panasių žmogynų antagonistu.

Plepys ir *pasakorius*, nebūtų istorijų meistras, įvairių silpnybių ir fobijų kupinas žmogus, susipa-niojęs savo jausmuose ir pajutęs nenugalimą po-

Sigitas Sidlauskas (Žilvinas).

Saulius Čiučelis (Linas), Tomas Rinkūnas (Algis).

traukį, vieną gražią dieną nusprendęs dingti iš jų naikinančios sistemos (negalėjimas pritapti akivaizdus), jau vien tuo žingsniu tampa pavojingas... Dvi panelės – Liuda L. ir Giedrė G. (Liucija Rukšnaitė ir Milė Šablauskaitė) spektaklyje tampa savivaldinės sistemos simboliai – sraigteliai-vykdytojais, be jokių pamąstymų ir nuolaidų realizuojančiais aukštėsnės valdžios sprendimais. O tie sprendimai aiskūs ir besąlygiški – tokį be leidimo ir patvirtinto

detaliojo plano gyvenantį neaiškų subjektą nedelsiant išskeldinti...

Iš kur išskeldinti? Ar tikrai iš atrastos Jeruzalės? Ar tik iš iliuzinio lopinėlio miške, nutolusio nuo sistemos tvarkos ir tuštybių mugui triukšmo? Ar tos Jeruzalės paieškos tikrai nuosirdžios, ar visa ši mūsų herojų istorija nebuvo paprastas bégimas nuo užgriuvių problemų – lengviausias kelias jas sprendžiant?

Minėjau R. Atkočiūno pakeistą dramaturgo idėją. Iš tiesų jis tai ir pabrėžia – akcentuojama, kad spektaklis – pagal J. Butterwortho pjesę „Jeruzalė“, pasak anglų kritikų, „šiuolaikinio gyvenimo žaliame bei mielame krašte (Anglijoje) vizija“. Kauniečių spektaklyje nelieka „žalio ir mieno krašto Anglijos“. Jau atkreipiau dėmesį, kad sulietuvinti ne tik personažų vardai.

Tačiau, svarbiausia, R. Atkočiūnas atsisakė būtent tikrojo „Jeruzalės“ konteksto, kuriuo pagrįsta J. Butterwortho pjesė. Tas kontekstas ir esmė – anglų poeto ir dailininko W. Blake'o (1757–1827) garsusis eiléraštis „Jeruzalė“, pagal kurį sukurtą giesmę tapo neoficialiu Didžiosios Britanijos himnu. Būtent jame ir yra šie žodžiai: „Ir ar Dieviškoi prigimtis / apšvietė nuo mūsų kalnų debesis? / Ir ar buvo pastatyta čia Jeruzalė / Tarp šių tamsių šeštoniškų malūnų?..“

„....Aš nenuostosi mažysti / kardas neilsės mano rankoje / Kol nepastatysime Jeruzalės / ŽALIAME IR MIELAME ANGLIJOS KRAŠTE“ (vertė Sigutė Kanapickaitė).

Taigi savo pjesėje dramaturgas pateikė ne prastą, o šiuolaikinės, „šeštoniškų malūnų“ malomas, Jeruzalė praradusios Anglijos viziją. Pateikė groteskišką neoficialaus himno parodią, atskleisdamas nūdienos civilizacijos pragaištį ir individuо pasmerkumą.

R. Atkočiūnas, atsisakes angliskų aktualijų, perkélęs situaciją į lietuvišką dirvą, manau, tik laimėjo – taip priartino personažus prie mūsų patirties, atskleidė ne tik mūsų skaudulius, bet ir pasiekė daug gelmiškesnį ir universalesnį apibendrinimą. Žinoma, buvo galima ypač skaudžiai gnybtį mūsiškiam konformizmui ir sisteminiam kvailinimui panaudojant kad ir Maironio „Lietuva brangi“ melodiją, tačiau režisierius nusprendė spektaklį pakylęti į dar aukštėsnį

lygį ir pasitelkė G. Bizet „Maldą“ iš operos „Perlų žvejai“. Ši malda nuskamba kaip atsvara pigiam šou ir mugių brudzesiui, nuskamba kaip herojaus dvasios siekis pakilti ir išsiavduoti iš nykios realybės. Deja. Dramatiškas finalas, kai galingi sistemos technikos prožektoriai nutvieska visą salę ir artejantiesi variklių riaumojimas užgula ausis, priverčia pagalvoti, kad jokios Jeruzalės neįmanoma sukurti dirbtinai, be gilaus vidinio poreikio ir dvasios pagavos.

Toji dvasios pagava itin vykusiai atskleisdavo G. Adomaičio monologuose, vos ne biblinis jo bylojimas ryškus ir scenose su jaunimeliu. Visi jaunieji išsimenantys, individualizuoti, tiksliai ir aiškių charakteristikų, kiekvienas su savo istorija, nelaimėmis, džiaugsmais ir skaudžia vienatve. Ypač svarbus accentas – jie visa apimancios sistemos aukos, atsidūrę užribyje tik dėl pernelyg uolaus minios stabukų mėgdžiojimo ir noro panėsčti į TV debilinimo šou žvaigždutes. Gal todėl visi taip ir buriasi aplink Joną Strazdą – randa pas jį ne tik kvaishalų, bet ir supratimo, atjautos... galų gale juos sieja bendrumo ir vienos lemties ženklos.

Apdujė, apkvaišę, praradę viltį ir bet kokios realybės pojūtį, užsimirsimo ir problemų sprendimo išskantys sekse ir narkotikuose, ciniški, vulgarūs ir tokie pažeidžiamiai...

Itin ryškus ir daugiaprasmis Sigito Šidlausko personažas, toks kiek *pačiuožęs fanatas didžėjus*, tapęs Jono Strazdo pasekėju, garbintoju, juo besąlygiškai tikintis. Idomus ir Sauliaus Čiučelio herojus, ateities viltis siejantis su išvykimu į Angliją... Jaunimėlio tūsai – reakcija ir protestas, žinoma, niekam tikės protestas, juk sistema dėl to nenukenčia ir toliau gali brukti savo surogatus bei kvailinti neišrankias mases *Gangnam style* pasišokčiojimais ir masinės psychozės seansais.

Lietuviška Jeruzalė išties groteskiška ir nykoka, atsidūrusi sistemos užribyje su savo pasiklydusiais herojais. Tačiau pastangos ją surasti ir suteikti tikrajį prasmę – akivaizdžios. O tai labai svarbu mūsų *fucking and shopping* sistemos realybėje. Tai suteikia vilties, kad mes kada nors pastatysime Jeruzalę ir „mūsų žaliame ir mielame Lietuvos krašte“...

Salve, Rolandai Atkočiūnai.

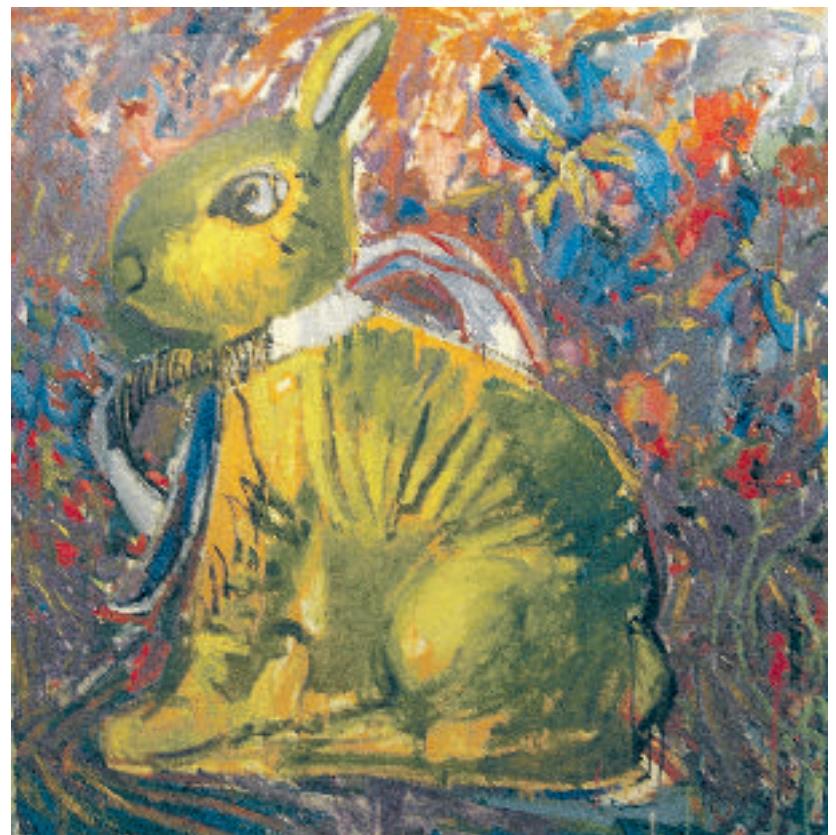
Inga Mikutavičiūtė (Laima), Gabriele Aničaitė (Rasa), Gintaras Adomaitis (Jonas Strazdas), Saulius Čiučelis (Linas), Sigitas Šidlauskas (Žilvinas), Tomas Rinkūnas (Algis), Kęstutis Povilaitis (Profesorius (antroje eilėje)).

Donato STANKEVIČIAUS (NKDT) nuotraukos

20 Galerija

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Keturios spalvotos pasakos apie Juos

„Šokoladinis zuikutis“.

Apie raganas, mirtį, zuikius, vandenį ir grybus; apie žvaigždėtą dangų ir ateivius; apie spalvas, ryškėjančias nuo pastelinų tonų iki sodriai gilėjančių ar paviršiuje tviskančių; apie dideilius tapybos formatus ir mažesnius popieriaus lakštus.

Vasarį 7 d. Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus A. Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejuje atidaryta Aušros Barzdukaitės-Vaitkūnienės paroda „4 istorijos“. Istorijų tiek, kiek šioje erdvėje suskaičiuotume salių. „Pirmaoji paroda „Pastovūs vaizdai“ šiaisiai metais buvo surengta Vilniuje, „Titaniko“ galerijoje. Ten pristatyta visai kita ekspozicija. Vėliau man pasiūlė perkelti savo darbus į Kauną, tačiau norėjosi atrasti ką nors nauja. Man labai svarbi erdvė, o šias ekspozicijų sales aš labai gerai pažįstu, todėl atrodė neįdomu vėl rodyti tą patį, o ir visi darbai nebūtų tilpę. Taip sugalvojau keturių istorijas, kurios susietos bendru personažu, detaliu. Visi darbai sukurti 2012 m., todėl ir siužetai dėliojoosi labai natūraliai“, – pasakoja autorė.

A. Barzdukaitė-Vaitkūnienė istorijas sunumeravo, todėl ne taip sunku sekti jos nubrėžtu punktyru nuo vieno pasakojimo iki kito, nors variantų gali būti daugybė. Ir ši kelionė skirta visai ne narratyvui ieškoti. Gal labiau asociacijoms gaudyti, keistoms patirtims perskaityti, regėtų vaizdų jungimams atskleisti ir pasaulio begalybei suvokti. Vilniuje pristatyta paroda turėjo nenušliuotą kasdienos paviršių su vis išnyranciomis socialaus gyvenimo užuominomis. O „kaunietiškoji“ tarsi atsiplėšusi nuo žemės, sklandanti haliucinogeniškomis erdvėmis. Čia net kasdienės detalės, niekučiai skleidžia egzistencinį dūzgesį. Parodoje keičiasi įtampos, nuotaikos, vibracijų dažniai, bet visa, nepaisant skirtinų istorijų, papasakota ta pačia kalba ir apie tą patį pasaulį.

O dabar pradékime nuo pirmosios salės istorijos: I. *Baisios istorijos. Yra žinoma, kur gyveno Ragana Marulė. Marulė, Mara, Mirtis. Mėnesėtomis naktimis ji rinkdavo švytinčius grybus. Viravo variniame katile viralą, ir kas to viralo valgydavo, prisisotindavo ir skleisdavo tokį kvapą,*

nuo kurio garų nubyrdavo kalėdinių eglucių spygliai.

Kiekvienna istorija turi „centrinį“ paveikslą – didelio formato tapybos drobę, aplink kurią spiečiasi keletas mažesnių piešinių – išnašų, citatų, šalutinių siužetų. Pirmosios istorijos širdis – mirtis ir jos kiek keisti, netikėti veidai, pasirodė ta pytojos gyvenime. Išvyruoja Senelis Šaltis, sudžiūvusius spyglius jam po kojom barsto Kalėdų eglutė, keistoje, beorėje erdvėje linksminasi Butratino vaiduoklis, nuodus skleidžia viso pasaulio grybai, apglėbtį žaliakalniškos mirties sparnų. Būtent tokią ją prisimena A. Barzdukaitė-Vaitkūnienė: „Parodoje norėjosi sukurti šiek tiek bauginančią pasakas primenančią atmosferą. Pirmojoje save – baisios istorijos, kurios lydi mane dar nuo

vaikystės. Prisimenu, kaip tėvai vesdavosi Žaliakalnyje pažiūrėti raganos namelio, kuris buvo visai realus. Aš to ir laukdavau, ir bijodavau. Gal ir dabar tebebijau... Tame vaizde sulydyta daugybė vaikystės prisiminimų ir emocijų.“

Antroji istorija įtemptais minčių siūlais jungia dangų ir žemę: II. *Viskas apie Ateivius. Viskas šiam pasaulijje yra grybai. Žemės rutulys aptrauktas pelēsiu. Be grybų išsigalėtų perteklius, todėl kordicepsas – žudikas – nuolat subrandina prazūtingas sporas ir sukelia išvairias infekcijas. Po žeminių grybų hifai naikina žemės pūvėsius. Kai ateina tinkamas metas dygti, jie pradeda garuoti. Tas garas matomas iš kosmoso. Tai yra ženklas ir orientyras. Tada atvyksta Jie ir paskleidžia naujų sporų.*

„Fontanas-tulpė“.

Vos ižengus į salę apima transcendentiniai pojūciai, jei tokie apskritai įmanomi. Žvilgsnis paklūsta žvaigždėto dangaus traukai, o padai syla nuo aplink juos besirangančio grybų garo. Žiūrovą atsiduria aiškioje vertikalėje, kuri beveik įkalina ir nepalieka pasirinkimo. Tačiau autorė kalba apie labai realias tikrovės inspiracijas. „Mano darbuose ir istorijose viskas realu, nes kai daug ką išgalvoji, darbai tampa dirbtiniai, tolimi. Juk tam tikra prasme egzistuoja net ir atėviai. Vakarais mėgstu pasėdėti prie interneto, kuriame atrandu daugybę straipsnių, filmų apie NSO. Vadinas, žmonės tuo domisi, tikisi, jog mes esame ne vieni. Nieko čia keisto ar ypatingo. Vasarą gyvenu arčiau gamtos, o tada naktimis stebiu dangą. Taip pat ir dėl grybų, kuriais jau seniai domiuosi. Pasirodo, jais apraizgytas visas pasaulis, viskas aplinkui tam tikra prasme yra grybai. Taigi mano motyvai yra realūs, juose jokio dirbtinumo“, – teigia dailininkė.

Ši realumą ir sąlytį su tikrove, kuris beveik išnyksta stebint paveikslus, autorė įrodo iš gyvenimo ateinančiomis istorijomis ir ryškiausių išpūdžių akimirkomis: „Tapybos darbas dažniausiai yra ilgai brandinamas, kurį laiką kuriamas vaizduotėje, šimtus kartų pergalvojamas ir analizuojamas. Tačiau nutapomas dažniausiai labai greitai. Tiesa, po parodoje eksponuojamu darbu gali slėptis dar penki ankstesni. Pavyzdžiu, tas, kuriame nutapiau senoje savo sodyboje buvusią ir jau visiškai sunykusią krosnį iš sodo virtuvės. Pastatas sugriuvo, ir krosnis liko stovėti lauke. Užlijo lietus, molis sudrėko, tuomet mėnulio šviesoje išvydau nepaprastą vaizdą, primenantį El Greco paveikslus. Pamaniau, reikia tai nutaptyti. Taip atsirado net keli variantai, kol pasiekiau norimą dabar parodoje eksponuojamo paveikslą plastiką.“

Kūriniai apgaubti lengvo mistikos ūkelio, kuris kam nors galbūt yra iprasčiausia gyvenimo tikrovė. „Paveikslas „Grybų garas“ atsirado iš mano kaimynės Dzūkijoje pasakojo apie tai, ko joks miestietis apie grybus nenutuokia. Kaip galima sužinoti, kad jau atėjo laikas grybauti? Pasirodo, vakare ar naktį Dzūkijos gyventojai mato, kaip virš laukų ir miškų kyla žalsvas garas. Jo nereikia painioti su rūku. Vadinas, dygsta grybai – dzūkų vadinamieji baravykai“, – prisimena A. Barzdutė-Vaitkūnienė.

Trečioji salė nušvitusi visai kitomis spalvomis, todėl išiūbuoja žvilgsnį linksmos dainelės ritmu: III. *Paini meilės istorija. Gavau dovanų Šokoladinį Zuikutį. Pasidėjau jį į spintos lentyną ir žiūréjau, žiūréjau. Žiūréjau, iki jis pasidarė toks didelis, kad vos spėjau nutaptyti, sutalpinti į paveikslą. Zuikutis – meilės ir Mėnulio simbolis. Senelis viską stebėjo ir palaikė tvarką. Kai pasirodė Ateivis, tapo nebeaišku, kas ką myli.*

O ar Jūs ką myli?

Mitologikasis kiškis yra mėnulio gyvūnas, jo simbolis. Pasakose ir legendose galime aptikti ménulii-kiškį. Greitai bėgdamas jis primena mūsų gyvenimą, kažkur vis dingstančias dienas ir lėkimą nežinomybės link. Didžiulis gražuolio šokoladino kiškio auksiniame popierėlyje portretas turi daugiau gėrio nei ironijos, kurią, tiesa, nesunku numanyti ir įvardyti. Jo kaimynystėje – į elektrintas ateivis ir linksmai šokančių zuičių porelė. Gana sintetinis vaizdelis...

IV. *Istorija apie vandenį. Vanduo tyška, srūva, liejasi, tvinsta, taškosi, spindi vaivorykštę... Pakiečia būvi... Kaip papasakoti vandens istoriją?..*

Vandens istorijas pasakoja fontanai. Fontanas-tulpė ir kito fontano satyras. Šalia atsivéręs akiavaras. Tai pati dekoratyviausia, prislopinto kolo-rito, mirgančių, besikeičiančių dėmių žaismo kūpina parodos dalis. Gyvas ir gaivus vandeningas pasaulis.

Tačiau visa tai tik tapybos literatūra. Už jos liko materija akims ir sielai, dėl kurios tikrai verta užėiti į galeriją.

Intensyvus kūrybinis laikas

Po tapybos ir piešinių parodos „4 istorijos“ atidarymo kalbamės su jos autore A. Barzdutė-Vaitkūnienė.

– Dar sausį Vilniuje buvo eksponuojamas jūsų darbų ciklas „Pastovūs vaizdai“. Ir štai, dabar jau Kaune matome naują parodą, pavadinimą „4 istorijos“. Regis, jūsų kūrybinis laikas intensyvus ir labai vaisingas. Ar ilgai ruošėtės šiai parodai?

– Aš manau, kad kūrybinis laikas turi būti intensyvus. Vien dėl to, kad to laiko labai mažai. Galvoju, kad net dviejų gyvenimų nepakaktų rimtai kūrybai. Dabar viskas vyksta priešokiai. Kita vertus, niekas nesistebi, kai muzikas (solistas, pianistas) suplanuoja visų metų koncertus. Vaizduojamojo meno astovas nelabai kuo skiriiasi. Intensyvus kūrybinis darbas grūdina charakterį ir padeda kritiškai atsirinkti darbus parodoms.

Kalbant apie parodą „4 istorijos“, ją surengti, o ikišliau, perkelti iš „Titaniko“ parodų salės Vilniuje mane pakvietė A. Žmuidzinavičiaus kūriui ir rinkinių muziejaus vadovė. Tačiau man nėra įdomu rodyti tai, kas jau buvo eksponuota. Šios erdves yra kamerinės, jaukios, sukeliančios prieškarinio Kauno *de javu*.

Tiesa, dalis darbų, kurie buvo rodyti „Titanike“, yra ir šioje parodoje. Tačiau ekspozicijoje jungiami su kitais darbais – dar niekur neeksponuotais piešiniais, tapyba ant popieriaus – jie sukuria visai naujų prasmų. Nežinau, ar ilgai ruošiaus šiai parodai. Galbūt. Tačiau jি atėjo gana lengvai, o tai man yra tam tikras kriterijus, rodantis, kad galima eksponuoti.

– Kodėl šios istorijos yra keturios ir kuo jos susijusios tarpusavyje?

– Erdvė, kurioje eksponuojama paroda, labai svarbi. Kartais tenka prie jos prisitaikyti. Tokius dalykus stengiuosi iš anksto pajusti, permąstyti. Dėl sasajų, dėl pasakojo – buvo tam tikrų plastinių sumanytum. Kaip jie atrodys, man sunku spręsti, nes esu pripratusi prie savo darbų. Laučiau žvilgsnio iš šalies. Man svarbu neprarasti humorą, kai kalbama labai rimtomis temomis.

– Kiek jose esama asmeninių išgyvenimų ir kiek aplinkos refleksijos?

– Aplinkos refleksijos yra daug, taip pat asmeninių prisiminimų, stebėjimu, šiltu ryšiu. Grįžtant prie aplinkos refleksijų, tai yra tam tikrų žmonių, gal žmonijos lūkesčių, minčių stebėjimas (neišskirčiau savęs), kuriuos bandau atspindėti piešiniuose ar tapyboje ant popieriaus.

– Parodos pavadinimas žiūrovui žada kelis skirtinges pasakojimus ir pažintį su jame veikiančiais personažais. Papasakokite apie juos.

– Veikėjai yra archetipiniai – ragana Marulė, Kalėdų senelis, kuris man kaip veikėjas kelia prieštaragingus minčių ir baimę, išlikusią nuo vairystės. Viename piešinyje šmēsteli Ateiviai. Amžinios žmonijos paieškos Kitų. Tai tie mus visus vienijantys lūkesčiai ir neduodantys ramybės klausimai. Dar yra Grybai – jungtis tarp visa, kas gyva.

– Kurie personažai istorijoje kartoja ir kokias sasajas tarp jų nutiesia?

– Kaip minėjau, esu linkusi truputį pajuokauti. Viskas yra Grybai (ši mintis provokacinė, tačiau teko skaityti mokslinį straipsnį, kuriame ji argumentuotai pagrindžiama). Mus visus jie vienija fizinėje plotmėje. Meilė mus vienija jau kitose, nematomosje sferoje. Štai tos jungtys, kuriuos man įdomios. Tai, kas sunyksta ir kinta, tai, kas amžina, nors išraiškos taip pat kinta.

– Ar šiuos personažus galima vadinti vizualiais kurių nors žmogiškųjų savybių šaržais arba vertybų / nevertybų alegorijomis?

,Jie“.

– Šioje parodoje kaip tik nesiimu nagrinėti žmogiškųjų savybių ar kažką šaržuoti. Čia gal man labiau rūpi tai, kas viršmogiška, tos jėgos, kurios yra labai mums nepažinios. Mes gal norėtume jas prisijaukinti, kad nebūtų taip baugu nežinomybėje. Kai nupieši tam tikrus dalykus (kaip urvą tapyboje), pasidaro ramiau.

– Paprastai istorijos turi pradžią, kulminaciją ir pabaigą. Kokia yra jūsų pasakojimų gija ir pagrindiniai akcentai?

– Pasakojimas yra gan keistas, nes prasideda klausimu ir baigiasi klausimu. Jis neatitinka įprastos struktūros. Pirmoje salėje pasakojama apie raganą, grybus ir Kalėdas, tad vėliau kyla klausimas „iš kur visa tai?“ Hipotetinė prieilauda – tai Ateivių darbas. O tai jau baugu. Todėl geriau vienas kitą mylēkime – trečioji salė. Ketvirtoji salė skirta vandeniniui. Ir vėl klausimas be atsakymo: kokia tai stichija ir gyvybės terpė? Štai ratas apsisuko, o atsakymo nėra.

– Panašu, kad tai šmaikščios istorijos. Ar joste, kaip ir „Pastovūs vaizdų“ cikle lygiomis dalmis atseikėta kritikos ir savikritikos (o galbūt ironijos ir autoironijos)?

– Ne, tai visai ne tai. Norėčiau, kad ši paroda suskambėtų šmaikščiai, bet paliktu tuos klausimus, kuriuos minėjau. Gyvendami įprastą, rutininį gyvenimą, mes užsimirštame, dėl ko visa tai. Nors atsakymų galime ir nesurasti, tačiau apie tai mąstydamis galėtume pakeisti savo būtį. Daug problemų taptų ne tokios svarbios. Gerai bent kai kada pažvelgti į nakties dangų.

– Kadangi dažnai eksperimentuojate su ne tradicinėmis tapybos priemonėmis, negalima ne paklausti, kokia technika buvo atlikti šie paveikslai. Ar stabtelėjote ties drobe ir aliejumi, ar juos į ką nors iškeitėte?

– Tapybos darbams buvo naudota drobė ir emalės. Paveikslams ant popieriaus – įvairių priemonių jungtys. Kai kuriems darbams pasitelkiau koliažą. Aliejinių dažų naudojau mažiausiai, gal tik kur, kaip pagarbą tradicijai, jos citatą.

– Ačiū už pokalbį.

Kalbėjosi Ugnė KRAULAIKYTĖ

22 Kampus

14 d., ketvirtadienį, 18 val. Rūtos salėje – „Plėskai“. Pagal Friedrichą von Schillerį. Antidekalogenas (N-16). Režisierius Artūras Areima. Spektaklio trukmė – 1.50 val. Bilieta kaina – 35 Lt.

15 d., penktadienį, 18 val. Mažojoje scenoje – Juhan Smuul „Svečiuose pas pulkininko našlę“. Vienos dalies anekdotas. Režisierė Danutė Jūronytė. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kaina – 25 Lt.

15 d., penktadienį, 18.30 val. Didžiojoje scenoje – Eugene Scribe „Priežastys ir pasekmės“. Istorinė komedija. Režisierius Raimundas Banionis. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilieta kainos – 15, 30, 40, 50 Lt

17 d., sekmadienį, 12 val. Mažojoje scenoje – Agnės Sunklodaitės „Kiškis pabėgėlis“. Vienos dalies muzikinis spektaklis vaikams nuo 5 iki 105 metų pagal Liudviko Jakimavičiaus knygelę „Lapė ir kiliošai“. Režisierė A. Sunklodaitė. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kaina – 15 Lt.

17 d., sekmadienį, 18.30 val. Didžiojoje scenoje – Biano Frielo „Stebuklingasis Tenesis“. Režisierius Gytis Padegimas. Spektaklio trukmė – 2.30 val. Bilieta kainos – 20, 30 Lt.

19 d., antradienį, 18.30 val. Didžiojoje scenoje – Valstybinis Vilniaus mažasis teatras: Michail Lermontov „Maskaradas“. Dviejų dalių spektaklis. Režisierius Rimas Tuminas. Spektaklio trukmė – 2.30 val. Bilieta kainos – 48, 53, 58, 63 Lt.

20 d., trečiadienį, 18.30 val. Ilgojoje salėje – Biljanos Srblyanovič „Skerai“. Dviejų dalių tragedija. Režisierius Rolandas Atkočiūnas. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilieta kaina – 35 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 71) dirba kasdien 10.30–19 val., tel. 22 40 64. Bilietus taip pat platina *Tiketa.lt*.

Kauno kamerinis teatras

14 d., ketvirtadienį, 18 val. Spektaklis skirtas Šv. Valentino dienai – Daivos Čepauskaitės „Kavinė „Pas Blezā“. Pasimatymas po dvidešimties metų. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 1.45 val. Bilieta kainos – 28, 35 Lt.

15 d., penktadienį, 18 val. Daivos Čepauskaitės „Diena ir naktis“. Dviejų dalių drama. Spektaklio trukmė – 2.30 val. Bilieta kainos – 24, 30 Lt.

16 d., šeštadienį, 18 val. Dovilės Zelciūtės „Kūno vartai“. Retroetiudai. Režisierė Agnė Dilytė. Spektaklio trukmė – 1.15 val. Bilieta kainos – 16, 20 Lt.

17 d., sekmadienį, 18 val. Konstantino Kostenko „Hitleris ir Hitleris“. Dviejų dalių spektaklis. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 2.15 val. Bilieta kainos – 24, 30 Lt.

Teatro kasa (Kęstučio g. 74A) dirba I-V 14–18 val., VI–VII 11–18 val., tel. 22 82 26. Bilietus taip pat platina *Bilietai.lt* ir *Bilietai pasaulis*.

Kauno valstybinis lėlių teatras

16 d., šeštadienį, 12 val. „Užburtos pilies pašaptis“. Mīslėnė istorija apie amžinos meilės stebuklą. Nuo 6 m. Režisierius Olegas Žiugžda. Bilieta kaina – 8 Lt.

16 d., šeštadienį, 17 val. Neoklasikinio šokio

teatro „Relev“ spektaklis-šokio projektas „Zodiako ženklai“. Bilieta kaina – 10 Lt.

17 d., sekmadienį, 12 val. „Katės namai“. Muzikinė pasaka apie tikrą ir tariamą draugystę. Nuo 5 m. Režisierius Algomas Stankevičius. Bilieta kaina – 8 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 87A) dirba IV–V 11–17 val., VI–VII 10–14 val., tel. 22 16 91. Bilietus taip pat platina *Bilietai pasaulis*.

17 d., sekmadienį, 12 val. Agnės Dilytės „Kreivos daiktų istorijos“. Spektaklis vaikams. Režisierius Audrius Baniūnas. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kaina – 15 Lt.

19 d., antradienį, 19 val. Aleksej Slapovskij „Nuo raudonos žiurkės iki žalios žvaigždės“ (N-16). Režisierius Darius Rabašauskas. Spektaklio trukmė – 1.50 val. Bilieta kaina – 30 Lt.

20 d., trečiadienį, 19 val. Mario Fratti „Sesuo“ (N-16). Režisierius Artūras Žukauskas. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kaina – 30 Lt.

Teatro kasa (M. Daukšos g. 34) dirba III–V 15–19 val., VI 15–18 val., VII – valandą prieš spektaklį, tel.: 40 84 70, 22 60 90. Bilietus taip pat platina *Bilietai.lt*.

Kauno valstybinis muzikinis teatras

14 d., ketvirtadienį, 17 d., sekmadienį, 20 d., trečiadienį, 18 val. premjera – „Notrdamo legendė“. Dviejų dalių šokio spektaklis. Inscenizacijos autorius ir choreografas Aleksandras Jankauskas, muzika Antano Jasenkos ir Ričardo Kočiantės, dirigentas Jonas Janulevičius, scenografas Artūras Šimonis, kostiumų dailininkė Rūta Biliūnaitė, vizualizacija Vladimiras Šerstobojevas. Bilieta kainos – 25, 40, 70, 80, 150 Lt.

15 d., penktadienį, 18 val. Johano Štrauso „Vienos kraujas“. Trijų veiksmų operetė. Atnaujinimo režisierius Gediminas Maciulevičius, dirigentas Virgilijus Visockis, atnaujinimo dailininkė Marta Vosyliūtė, choreografas Aleksandras Jankauskas. Spektaklio trukmė – 3.20 val. Bilieta kainos – 15, 30, 45, 50, 100 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 91) dirba II–VII 11–14, 14.45–18 val., tel. 20 09 33.

15 d., penktadienį, 18 val. Meilės duetai. Kauno miesto simfoninių orkestros (vyr. dirigentas Imants Resnis). Solistės: Asta Krikščiūnaitė (sopranas), Rita Novikaitė (mecosopranas). Dirigentas Jonas Janulevičius. Bilieta kainos – 15, 20, 25 Lt.

17 d., sekmadienį, 17 val. Manto akustinis koncertas. Bilieta kainos – 40, 50, 60 Lt.

20 d., trečiadienį, 18 val. Kamerinės muzikos vakaras. Daumantas Kirilauskas (fortepijonas). Bilieta kaina – 10 Lt.

Filharmonijos kasa (L. Sapiegos g. 5) dirba II–VII 14–18 val., tel. 20 04 78. Bilietus taip pat platina *Tiketa.lt*.

18 d., pirmadienį, 15 val. Maironio lietuvių literatūros muziejuje (Rotušės a.13, Kaunas) – Kaliningrado miesto dailės mokyklos vaikų piešinių parodos „Donelaičio pasaulis“ atidarymas. Paroda – bendras Kaliningrado meno ir istorijos muziejaus bei Kaliningrado miesto dailės mokyklos projektas. Dalyvaus kultūros atasė Kaliningrade Romanas Senapėdis, Kaliningrado meno ir istorijos muziejaus direktorius Sergejus Aleksandrovičius Jakimavas. Paroda skirta Kristijono Donelaičio 300-ųjų gimimo metinių paminėjimui.

V. Putvininko g. 56 www.kmn.lt

15 d., penktadienį, 17 val. Kauno Miko Petrusko muzikos mokyklos jaunųjų talentų konkurso „Žvaigždutės Lietuvai“ koncertas, skirtas Vasario 16-ajai. Dalyvaus: Nedzinskaitė Saulina (fleita, mokytojas Paulius Berūkštis, koncertmeisterė Valerija Dmitrenko), Ivanauskas Mantas (vokalas, mokytojas Ojaras Gricijonas, koncertmeisterė Aušra Gakaitė), Sargsyan Lilyt (fortepijonas, mokytoja Svetlana Cibulskienė), Mordaitė Kotryna (fortepijonas, mokytoja Liubovė Vilutienė), Gykytė Inga ir Minelga Laurynas (fortepijonas, mokytojos Violeta Stankevičienė, Svetlana Cibulskienė), Marchiulynaitė Jurgita (fortepijonas, mokytoja Irina Trausauskienė), Dičpinigaitis Edgaras (mokytoja Liudmila Daunoriene). Iėjimas nemokamas.

19 d., antradienį, 18 val. Gvido Latako knygos „Nekalendoriniai šventieji“ ir Danieliaus Milašausko knygos „Rumbai“ pristatymas. Dalyvaus knygų autoriai ir jų bičiuliai. Iėjimas nemokamas.

14 d., ketvirtadienį, 17.30 val. vakaras „Egzodo rašytojai: Bronių Railą ir Alę Rūtą kalbina ir filmuoja Kazys Saja 1992 metais Santa Monikėje“. Filmuotą medžiągą pristatys K. Saja.

18 d., pirmadienį, 17.30 val. XX amžiaus avangardinės poezijos skaitymai: dadaistai, futuristai, keturvėjininkai ir šiuolaikinė avangardinė poezija. Skaitys Benediktas Januševičius, Domas Raby, Vytautas Stankus ir kiti.

20 d., trečiadienį, 17.30 val. korėjiečių rašytojo Hailji romano „Užupio respublika“ pristatymas. Knygos autorių Hailji ir knygos vertėja Martyną Šiaučiūną-Kacinską kalbins rašytojai Alvydas Šlepikas ir Kornelijus Platelis.

21 d., ketvirtadienį, 17.30 val. Renginys iš ciklo „Salvete, juvenes“. Vilniaus dailės akademijos grafikos II kurso studentų Miglės Adžgauskaitės, Orilės Aleknavičiūtės, Pauliaus Dūdėno, Žygimanto Kalvalaičio, Agnės Kardelytės, Vasarės Krugždaičės, Monikos Micevičiūtės, Jūratės Narmontaitės, Rasos Nemeikytės, Dainiaus Obcasko, Medos Penkauskaitės, Jeronimo Seibučio, Anastasijos Sunovos, Lino Spurgos, Rugilės Vilčiauskaitės, Vilmantas Žumbio ofortų parodos atidarymas. Atidarymo programe dalyvaus pianistės Aleksandra Kolpkovaitė ir Neringa Valuntonytė.

Smulkesnė informacija tel. (85) 2629627; (85) 2617727; el. p: rasytojuklubas@aiva.lt.

14 d., ketvirtadienį, 18 val. Kauno tautinės kultūros centre (A. Jakšto g. 18) – tapybos mokymai jaunimui ir suaugusiesiems „Prie molberto“: reprodukcijų, fotografijų, žurnalų panaudojimas koliažuose. Veda dailininkas Gvidas Latakas. Informacija tel. (8 679) 36715.

18 d., pirmadienį, 14 val. KTKC – mokamas seminaras pedagogams „Lietuvių tradicinė choreografija“. Lektoriai – etnomuzikologės dr. doc. Dalia Urbanavičienė, dr. Laura Lukenskienė, Valdovė Barkauskaitė, Žaneta Svobonaitė. (Dalyviai gaus kvalifikacijos pažymėjimus).

18 d., pirmadienį, 18 val. KTKC etninės veiklos studijoje (Kalmiečių g. 180) – mokymai jaunimui ir suaugusiesiems „Kūrybos džiaugsmai“: ornamentas lietuvių liaudies mene, juosteje. Veda dailininkė Dalia Žurkelienė. Informacija tel. (8 670) 49904.

19 d., antradienis, 18 val. KTKC – mokymai jaunimui ir suaugusiesiems „Vakarojimai seklyčioje“: pirštinių vėlimas. Veda Daiva Vainauskienė. Informacija tel. (8 679) 36715.

17 d., sekmadienį, 12 val. ir 20 d., trečiadienį, 16 val. vaikų ir jaunimo teatre „Vilkolakis“ (Kovo 11-osios g. 108, Kaunas) – S. Ivanauskaitės „Princesė ir ménulis“. Neišgalvota istorija Džeimso Terberio kūrinių motyvais. Informacija tel. 31 37 12; vilkolakis.lt, teatras@vilkolakis.lt.

14 d., ketvirtadienį, 16 val. Bažnytinio paveldo muziejaus ekskursija „Širdies motyvas“. Šv. Valentino dienai skirtą ekskursiją pradėsime paslaptingesiuose Vilniaus arkikatedros bazilikos požemiuose. Prie garsių Lietuvos karalių ir karalienių kapų prisiminimėme meilės istorijas, nupūsime užmarštis dulkes nuo Barbaros Radvilaitės ir Žygimanto Augusto meilės laiškų. Antroje ekskursijos dalyje keliausime į Bažnytinio paveldo muziejų. Stabtelsime prie iš balto marmuro iškalto gražuolės Teodoros Kristinos Tarnovskytės portreto, prisiminimėme ją karstai mylėjusį ir jos gedėjusį vyra – dosnųjį Kazimierą Leoną Sapiegą. Sifruodami kitų Sapiegų šeimos giminių epitafijas, ieškosime užuominų apie meilę ir ištikimybę.

14 d., ketvirtadienį, Bažnytinio paveldo muziejuje (Šv. Mykolo g. 9, Vilnius) – edukacinė diena moksleiviams „Šv. Valentinas“.

Vasario 19 d., antradienį, 17 val. Juozo Tum-Vaižganto muziejuje vyks vakaras, skirtas poeto Stasio Stacevičiaus atminimui. Dalyvaus poeto našlė Terėzė Jankauskaitė, aktorė Olita Dautartaitė, poetas Vladas Vaitkevičius, „Nemuno“ redakcijos žmonės.

15 d., penktadienį, 16 val. VDU rektorate (K. Donelaičio g. 58) – dr. Astos Petraitytės-Briedienės knygų „Lietuvos diplomatinės tarnybos šefas Stasys Lozoraitis (1940–1983)“ ir „Lietuvių diplomatų korespondencija (1940–1945 m.)“ pristatymas.

9 d., antradienį, 16 val. Kauno apskrities viešoji biblioteka (Radastų g. 2, salė) kviečia į dokumentinių filmų peržiūrą. Programoje – du kino kompanijos „E2K“ dokumentiniai filmai apie Lietuvai svarbius įvykius ir didingas mūsų praeities akimirkas: „Pavergtų sukilimas“ ir „Lietuvos pilys: mitai, legendos ir tikrovė“. Iėjimas nemokamas.

14 d., ketvirtadienį, 18 val. kino teatre „Romuva“ - išskirtinė muzikos ansamblio „Ainai“ ir aktorių Dolores Kazragytės programa „Juokais ir rintai apie meilę“. Bilieta kaina – 12 Lt. Bilietus platina kino teatro kasa ir *Bilietai pasaulis*.

16 d., šeštadienį, 16 val. Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus Paveikslų galerijoje (K. Donelaičio g. 16, Kaunas) – parodos „Geriausias 2012 metų kūrinys“ laureatų paskelbimas. Jau keturioliktą kartą bus išrinkti ir apdovanoti geriausi Kauno menininkai. Darbas surinkęs daugiausia parodos lankytojų balsų taps publikos numylėtiniu. Prijus nugalėtojams išteigė Kauno miesto savivaldybę,

bė, Lietuvos dailininkų sąjungos Kauno skyrius, Nacionalinis Kauno dramos teatras, kavinė „Skliautas“, kavinė „Kultūra“. Visus susirinkusiuosius linksmis ir gerą nuotaiką garantuos Kauno Bigbandas. Jei dar nespėjote pareikšti savo nuomones – paskubékite. Balsuoti galima iki **vasario 15 d. 17 val.** Paroda veiks iki **vasario 24 d.**

Vasario 16-ąją, Lietuvos valstybės atkūrimo dieną, Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus Istorinėje Lietuvos Respublikos Prezidentūroje (Vilniaus g. 33, Kaunas) startuoja projektas „Šimtmečio belaukiant: reikšmingiausi Pirmosios Lietuvos Respublikos įvykių“. Nauju projektu, kurio *moto* „pažinti, suprasti ir didžiuotis“, muziejas kviečia kartu pasiruošti Pirmosios Lietuvos Respublikos šimtmečio sukakties minėjimui. Nuo **11 val.** muziejus laukių lankytojų, norinčių nemokamai apžiūrėti ekspozicijas ir parodas. Nuo **13 iki 15 val.** Audiencijų salėje (II aukštė) muziejaus istorikai pristatys ryskiausiu 1918–1922 metų istorinių įvykių apžvalgą ir pakvies visus pareikšti savo nuomone balsuojant už 10, jų nuomone, pačių reikšmingiausių to laikotarpio įvykių.

15 d., penktadienį, Kauno miesto muziejeje (M. Valančiaus g. 6) – Atvirų durų diena. Visą dieną kviečiame lankyti muziejų nemokamai!

15 val. Kauno miesto muziejaus penkojo gimtadienio šventė. Bus pristatyta paroda „(Ne)Muziejinis muziejaus gyvenimas“. Tik retais atvejais pasinaudojama galimybė į dienos šviesą „ištraukti“ ir parodyti tą muziejaus darbuotoja, kuris kuria muziejaus veidą, vienaip ar kitaip panaudodamas savo kūrybos instrumentus. Pasidalysime svarbiausiais muziejaus pasiekimais per 5-erius metus, gražiausiomis muziejaus veiklos akimirkomis. Supažindinsime su muziejaus globėjais, partneriais ir draugais. Nustebinsime talentais ir surprizais. Renginys nemokamas.

19 d., antradienį, 15 val. Kauno miesto muziejuje lankysis gerai žinomas lietuvis misionierius kunigas Hermanas Šulcas, lydimas grupės jaunu ruandiečių. Turėsite galimybę iš pirmų lūpų išgirsti apie gyvenimą bei iššūkius Ruandoje – mažytėje centrinės Afrikos šalyje ir pamatyti misionieriaus auklėtinų iš Ruados atliekamus afrikietiškus šokius bei dainas. Renginys nemokamas.

Vasario 14-17 d. Nacionalinė dailės galerija kviečia lankytojus į išskirtinę programą, uždarant parodas „Minios“, „Maršas. Iljos Fišerio 1946–1953 metų fotografijos“ ir „Apie praeivius ir kaimynus“. Galerijos bilietai kainuoti tik 1 Lt, vyks filmo peržiūra, nemokamos ekskursijos po parodas ir edukacinių užsiėmimų.

Kviečiame teikti kandidatus gauti kasmetinei Jurgo Buitkaus literatūrinei premijai, kuriai yra išteigusi rašytoja Ineza Juzefa Janonė.

Premija skiriama konkurso būdu už brandžią prozos, poezijos ar eseistikos knygą. Vertinami per pastaruosius metus išeisti kūrinių. Kandidatus premijai gauti gali siūlyti meno kūrėjų asociacijos, visuomeninės organizacijos, leidyklos, kūrinių autorai. Skiriant premiją bus atsižvelgiama į tai, kad kandidatas nė sakylo nėra sulaukęs rimtiesių dėmesio bei materialinio paskatinimo. I kandidato amžių skiriant premiją neatsižvelgiama.

Prašome kandidatus siūlyti ir knygas (po 1 egz.) siužeti į **2013 m. kovo 8 d.** Lietuvos rašytojų sąjungai (K. Sirvydo g. 6, Vilnius).

Nuoširdžiai užjaučiame rašytoją Kristiną Gudonytę dėl Tėvo mirties.
Lietuvos rašytojų sąjunga

Mirus Mamai, nuoširdžiai užjaučiame literatūrologą, literatūros kritiką Marijų Šildauską.
Lietuvos rašytojų sąjunga

Nemunas ISSN 0134-3149

Leidžiamas nuo 1967 m. balandžio mėn.

Išeina ketvirtadieniais

Gedimino g. 45, 44239 Kaunas
Telefonas ir faksas – (8-37) 322244
El. paštas: nemunasredakcija@gmail.com
Internetinis adresas: <http://www.nemunas.net>

Indeksas 0079

Steigėjas ir leidėjas — Lietuvos rašytojų sąjunga
Steigimo liudijimas Nr. 405
Spausdino TAURAPOLIS
Tiražas 1000

Rankraščių nerecenzuojame ir negražiname.

Vyriausasis redaktorius

Viktoras Rudžianskas –

tel.: (8-37) 322244, (8-610) 67255

Vyriausiojo redaktoriaus pavaduotoja – Gražina Viktorija Petrošienė

tel.: (8-37) 322266

Referentė – Aurina Venislovaitė –

tel. (8-37) 322244

Naujienų redaktoriai:

Audronė Meškauskaitė –

tel. (8-37) 322251, (8-615) 24983

Andrius Jakučiūnas –

tel. (8-611) 98945,

el. paštas: jakuciunas@gmail.com

Maketuotojas – Juozas Pužauskas –

tel. (8-656) 38529

Buhalterė – Irena Kavaliauskienė –

tel. (8-37) 322235, (8-656) 41705

Talkininkai:

Jurga Tumasonytė (publicistika)

Aldona Žemaitytė (publicistika)

Romualdas Rakauskas (fotografija)

Eugenija Žakienė (muzika)

Gediminas Jankauskas (kinas)

Gediminas Jankus (teatras)

Zenonas Baltrušis (fotografija)

Lina Navickaitė (kalba)

Rėmėjai:

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KULTŪROS RĒMIMO
FONDAS

KAUNO MIESTO
SAVIVALDYBĖ

SPAUDOS, RADIJO IR
TELEVIZIJOS RĒMIMO
FONDAS

„Nemuno“ sąskaitos AB banke „Swedbank“:
LT 14730001002256121 — einamoji sąskaita;
LT 09730001002230312 — biudžetinė sąskaita;
LT 757300010034284035 — valutinė sąskaita.

Prenumeratos kaina mėnesiui — 9 Lt

Prenumerata priimama
visuose pašto skyriuose,
internetu www.post.lt ir www.prenumerata.lt
arba redakcijoje

Kauno menininkų namų parodų salėje jau veikia tekstilininkės Eglės Jesulaitytės paroda „Žiemos vakaras“. Joje susidėliojo kūriniai, sukurti žiemos vakarais, vienatvės valandomis, temstančios dienos šviesoje. Toks laikas nuteikia svajingai ir ilgesingai nuotaikai, malda. Vakarus su rankdarbiais prisimena autore:

„Vienatvės valandos namuose palinkus ties rankdarbiu, nauju kūriniu tarsi meditacija atveria duris į kitas būties plotmes, tik nuspėjamus horizontus.

Passitinkant atkeliaujančias mintis apie grožį, žemę, tikėjimą, laisvę, norėtusi tarti keletą išteisinančių žodžių vienatvei. Kartais reikia atsitraukti nuo artimųjų, kad vienumos šviesa nutiekstų jų pavidalus, padarytų nežemiškus, nemirtinigus. Meno kalba paaiškintų tai, kas kasdieniškais žodžiais nepasakoma.

Vakaro tyloje perregimi angelai susirenka pasėdėti ant palangės ir pakalbėti apie grožį. Kaip nugirsti jų pokalbij, težino ramybės sklidinieji arba paliki namuose vieni. Visai kaip vaikystėje, kai tek davavo laukti grįžtančios mamos ir sėdėti kambaryste taip tyliai, kaip gali tik vaikai arba laukiniai žvėrys, kurių būtis susilię su slenkančiu laiku.

Keistomis valandomis, kai prasideda prieblenda, bet dar nesutemę, pranašaujama naktis dienai dar nepasitraukus, gali pajusti, kaip šviesa, kurios negalėtum įvardyti nei diena, nei naktimi, pakelia nuo žemės ir tarsi prašo palikti kasdienybę, skverbtis už galimybų ribos. Tai – laisvės pradžia.

Tai ne tik minčių, bet ir realių daiktų – tekstilės kūrinių – paroda. Parodoje pateikiu tik dalį įspūdžių apie senąsias tekstilės technikas, tarsi atnaujintas individualaus, asmeninio poziūrio, bandant sukurti meno kūrinius, kurie kalbėtų ir goustų, suteiktu ramybės.

Vaizdas, kuriamas siūlais, gimsta létai, nepaklūsta skubančio pasaulio ritmu. Todėl ir žavi meno galia sustabdyti laiko tékmę, suteikti amžinybės pojūtį.“